

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.008.01.2021

Pan
Krzysztof Frątczak
Prezes Zarządu
Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej
Geotermia Podhalańska S.A.
ul. Nowotarska 35a, 34-500 Zakopane

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/067 – Wykorzystanie energii wód termalnych dla celów wytwarzania ciepła

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Geotermia Podhalańska S.A., siedziba Spółki Bańska Niżna, ul. Cieplice 1, 34-424 Szaflary, biuro Spółki ul. Nowotarska 35a, 34-500 Zakopane ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Frątczak, Prezes Zarządu od 13 sierpnia 2020 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Planowane oraz realizowane udostępnianie i zagospodarowanie ciepła wód termalnych.2. Zadania inwestycyjne związane z wykorzystaniem wód termalnych oraz źródła ich finansowania.3. Efekty funkcjonowania ciepłowni geotermalnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2015-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z uwzględnieniem informacji z lat wcześniejszych niezbędnych do oceny kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Andrzej Salwiński, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/49/2021 z 14 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: *Geotermia Podhalańska* lub *Spółka*.

² Poprzednio w okresie objętym kontrolą, kierownikami jednostki byli: Czesław Ślimak – Prezes Zarządu od 1 stycznia 2015 r. do 1 lutego 2016 r., Wojciech Ignacok – Prezes Zarządu od 1 lutego 2016 r. do 14 lipca 2020 r., Robert Wójciak – Wiceprezes Zarządu od 14 lipca do 13 sierpnia 2020 r.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że całokształt realizowanych przez Geotermię Podhalańską działań dotyczących udostępniania i zagospodarowania ciepła wód termalnych, jak również prowadzone przez Spółkę działania inwestycyjne sprzyjały ochronie środowiska i prowadziły do zmniejszenia emisyjności produkcji ciepła oraz były wykonalne i racjonalne z punktu widzenia ekonomicznego. Zaplanowane i realizowane w latach 2015-2021 udostępnianie wód termalnych oraz program zagospodarowania ciepła geotermalnego na lokalnym rynku ciepłowniczym oparte były na wiarygodnych analizach oraz ocenach dotyczących opłacalności przedsięwzięć i ich efektów społeczno-ekonomicznych.

Spółka podejmowała działania polegające na modernizacji i rozbudowie posiadanej infrastruktury wydobywczej i przesyłowej. W odniesieniu do budowanych instalacji, Spółka określiła ich wykonalność i efektywność finansową.

Pozyskane środki wsparcia – z wyjątkiem poniżej wskazanego przypadku – zostały prawidłowo wykorzystane na zadania określone umowami o ich dofinansowanie. Jednakże w ramach realizacji projektu pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary*, dofinansowanego ze środków *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020*⁵, Spółka udzieliła zamówienia i dokonała wydatków na rzecz kontrahenta, wobec którego orzeczony został zakaz prowadzenia działalności gospodarczej. Skutkowało to koniecznością zwrotu części otrzymanego dofinansowania w wysokości 12,8 tys. zł (tj. 0,3% kwoty dofinansowania)⁶. Stwierdzona nieprawidłowość nie miała jednak negatywnego wpływu na wykonanie całokształtu projektu inwestycyjnego oraz osiągnięcie założonego efektu jego realizacji.

Zadania inwestycyjne w przeważającej liczbie przypadków realizowane były w zakresie finansowym oraz w terminach zgodnych z postanowieniami zawartych umów o dofinansowanie, a zaistniałe opóźnienia spowodowane były okolicznościami nieprzewidzianymi i niezależnymi od Spółki. Zmiana zakresu rzeczowego jednego z zadań uzasadniona była niemożliwymi do przewidzenia okolicznościami zewnętrznymi, które wystąpiły w trakcie prowadzonych robót.

Spółka zapewniła pokrycie zaplanowanego wkładu własnego w realizację prowadzonych inwestycji w latach 2015-2020⁷. Zdolność Spółki do jego pokrycia wynikała z analiz przeprowadzanych przed złożeniem wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych. Faktycznie zastosowany montaż finansowy tych inwestycji odpowiadał przyjętym założeniom i zapewniał pokrycie całego budżetu danej inwestycji, a zakres rzeczowy zadań wykonywanych przez Spółkę był zgodny z przyjętymi przez nią planami inwestycyjnymi. Decydującą przesłanką podejmowania tych działań inwestycyjnych były oczekiwane korzyści dla środowiska.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: *RPO WM 2014-2020*.

⁶ Wydatek objęty zwrotem dofinansowania dotyczył przygotowania i przeprowadzenia kampanii edukacyjnej na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej.

⁷ Planowana (po zmianach) łączna wartość realizowanych w latach 2015-2020 projektów inwestycyjnych dofinansowanych środkami zewnętrznymi wyniosła 87 891 tys. zł, z czego Spółka miała pokryć 38 061,7 tys. zł, a 49 829,3 tys. zł miało zostać pokryte dofinansowaniem zewnętrznym.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa Spółki w badanym okresie była dobra i stabilna; osiągnęła ona w każdym z badanych lat zysk ze sprzedaży ciepła geotermalnego, a także terminowo realizowała płatności publicznoprawne, do których była zobowiązana.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowane oraz realizowane udostępnianie i zagospodarowanie ciepła wód termalnych

Opis stanu faktycznego

1. Spółka Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Geotermia Podhalańska S.A. powstała w 1998 r. z połączenia w trybie fuzji dotychczas istniejącej spółki Geotermia Podhalańska S.A.⁹ oraz Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej „Tatry” S.A.¹⁰

W 1995 r. wybudowano sieć dystrybucyjną ciepła w Białym Dunajcu, a w 1996 r. rurociąg przesyłowy ciepła do Zakopanego oraz rozpoczęto budowę Ciepłowni Geotermalnej w Bańskiej Niżnej (uruchomioną w 2001 r.). W 1997 r. zakończono wiercenie otworów PGP-1 i PGP-2 w Białym Dunajcu. W 1998 r. uruchomiono kotłownię szczytową w Zakopanem, a w 1999 r. wybudowano sieci ciepłownicze w Zakopanem. W 2000 r. uzyskano koncesję na wydobywanie wód termalnych. W kolejnym roku zakończono budowę magistrali ciepłowniczej z Bańskiej Niżnej do kotłowni szczytowej w Zakopanem oraz zmodernizowano tę kotłownię. W 2007 r. uruchomiono chłodnię wentylatorową pozwalającą na częściowy zrzut wody geotermalnej do ciekłu wodnego i zwiększenie mocy produkcyjnej układu geotermalnego, a także podłączono do układu geotermalnego kompleks rekreacyjny *Termy Podhalańskie*¹¹. W 2009 r. rozbudowano Ciepłownię Geotermalną i zainstalowano dodatkowe pompy wspomagające przesył wody. W 2010 r. uruchomiono produkcję ciepła i energii elektrycznej w kogeneracji¹². W 2011 r. zrekonstruowano odwiert chłonny Biały Dunajec PAN-1. W latach 2012-2013 dokonano wiercenia otworu produkcyjnego Bańska PGP-3. W 2014 r. dokonano pogłębienia i zwiększenia chłonności otworu chłonnego Biały Dunajec PAN-1.

(akta kontroli str. 48-78)

2. W chwili powstania, głównymi akcjonariuszami Spółki były: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³ posiadający 79% akcji, Miasto Zakopane posiadające 12,7% akcji, spółka Hydrotest S.A. posiadająca 3,3% akcji oraz 138 pracowników byłego PEC Tatry, posiadających 3% akcji. Obecnie głównymi akcjonariuszami Spółki są: NFOŚiGW posiadający 90,6% udziałów oraz Miasto Zakopane, posiadające 7,3% udziałów. Oprócz nich, udziałowcami są gminy podhalańskie¹⁴, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, osoby fizyczne¹⁵, podmioty działające komercyjnie¹⁶, Wojewódzki Fundusz Ochrony

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Powstała z inicjatywy NFOŚiGW w 1993 r.

¹⁰ Dalej: *PEC Tatry*.

¹¹ Obecnie *Termy Szaflary*.

¹² Silniki gazowe w Kotłowni Centralnej służące do produkcji prądu i ubocznie przyczyniające się do wzrostu mocy cieplnej w sezonie grzewczym.

¹³ Dalej: *NFOŚiGW*.

¹⁴ W tym Gmina Szaflary (posiadająca 0,9% akcji Spółki), Gmina Bukowina Tatrzańska, Gmina Poronin, Gmina Kościelisko oraz Miasto Nowy Targ.

¹⁵ W tym pracownicy byłego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej „Tatry”.

¹⁶ Przedsiębiorstwo ASTEX s.j. oraz TESKO Tatrzańska Komunalna Grupa Kapitałowa Sp. z o.o.

Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie¹⁷ oraz Geotermia Podhalańska¹⁸. Zmiany wysokości udziałów NFOŚiGW oraz miasta Zakopane wynikały z liczby akcji nowych serii, objętych przez tych akcjonariuszy. Zmniejszenie wysokości udziałów należących do spółki Hydrotest S.A., Polskich Kolei Linowych oraz osób fizycznych – pracowników byłego PEC Tatry wynikało z nabycia akcji przez Spółkę na podstawie art. 418 ksh, w celu ich umorzenia.

(akta kontroli str. 50-81)

Geotermia Podhalańska nawiązała współpracę z partnerami: miastem Nowy Targ, gminą Szaflary oraz Miejskim Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej Nowy Targ Sp. z o.o.¹⁹ dotyczącą planowanego dostarczenia energii cieplnej na terenie miasta Nowy Targ i gminy Szaflary poprzez zawarcie umowy czterostronnej z 3 października 2016 r. (z miastem Nowy Targ, MPEC Nowy Targ i gminą Szaflary) mającej na celu eksploatację zasobów wód termalnych oraz dostarczenie energii cieplnej na terenie miasta Nowy Targ i gminy Szaflary. [...] ²⁰ W trakcie niniejszej kontroli NIK trwały prace nad przygotowaniem przez gminy dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia działań inwestycyjnych. Na dzień kontroli ww. spółka celowa nie została powołana. Prezes Zarządu Geotermii Podhalańskiej wskazał, że kluczowymi dla powstania spółki celowej było wykonanie nowego odwiertu produkcyjnego i wykonanie dokumentacji projektowej magistrali ciepłowniczej Bańska Niżna – Nowy Targ, a realizacja tych zadań leżała po stronie gminy Szaflary i miasta Nowy Targ.

(akta kontroli str. 84-98, 286-287)

Na spotkaniu 6 października 2017 r. współpracujące strony, przy udziale przedstawiciela WFOŚiGW, ustaliły że wniosek o dofinansowanie projektu magistrali złoży miasto Nowy Targ, z uwagi na wyższy poziom dofinansowania możliwy do uzyskania przez jednostkę samorządu terytorialnego niż przez podmiot gospodarczy. Mimo to, w planie działań stron²¹ opracowanie dokumentacji projektowej magistrali ujęto jako zadanie należące do wszystkich współpracujących stron. Na tym samym spotkaniu ustalono również termin powołania spółki celowej, przypadający na wrzesień 2019 r.²² Prezes Zarządu Geotermii Podhalańskiej wyjaśnił, że w związku z faktem, iż strony ostatecznie nie uczestniczyły w kosztach wykonania projektu magistrali ciepłowniczej, zawarcie umowy wykonawczej uszczegóławiającej zasadę partycypacji w tych kosztach stało się bezzasadne.

(akta kontroli str. 1233-1238, 1684-1694)

Miasto Nowy Targ podjęło się wykonania dokumentacji projektowo-kosztorysowej magistrali ciepłowniczej mającej je połączyć z systemem Geotermii Podhalańskiej. Jej wykonanie opóźniło się na skutek nieprzewidzianych utrudnień związanych ze zgodami na wejście w teren osób prywatnych, a także przedłużających się uzgodnień z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie. Na dzień kontroli zadanie to pozostawało w trakcie realizacji, a jego ukończenie było przewidywane na 30 października 2021 r. Termin ukończenia magistrali na dzień kontroli pozostawał nieznanym,

¹⁷ Dalej: WFOŚiGW.

¹⁸ 0,42% akcji własnych nabytych przez Spółkę na podstawie art. 418 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1526, ze zm., dalej: ksh) w celu umorzenia.

¹⁹ Dalej: MPEC Nowy Targ.

²⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2176 ze zm.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r., poz. 1913, ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie zawartej przez Spółkę umowy. Wyłączenia dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²¹ Ujętym w notatce ze spotkania w dniu 6 października 2017 r.

²² Ustalenie tego terminu stanowiło realizację pkt III.1 umowy z 3 października 2016 r., który nakazywał stronom ustalenie harmonogramu założenia spółki do 60 dni od zawarcia przez Gminę Szaflary z NFOŚiGW umowy dotacji (co nastąpiło 26 września 2017 r.).

bowiem był uzależniony od uzyskania ostatecznego pozwolenia na budowę oraz pozyskania zewnętrznego dofinansowania²³.

(akta kontroli str. 2036-2050)

Do dnia kontroli odwiert badawczo-eksploatacyjny Bańska PGP-4, mający na celu ustalenie zasobów wód termalnych, nie został wykonany. Po zawarciu umowy z miastem Nowy Targ, Geotermią Podhalańską oraz MPEC Nowy Targ, gmina Szaflary wystąpiła o zatwierdzenie projektu robót geologicznych (co nastąpiło 7 listopada 2016 r.) oraz dofinansowanie realizacji odwiertu przez NFOŚiGW. Wniosek o dofinansowanie został pozytywnie zaopiniowany przez Ministra Środowiska, pod warunkiem m.in. zwiększenia głębokości otworu i poprzedzenia wiercenia wykonaniem badań geofizycznych. Wyniki przeprowadzonych badań, ukończonych w I połowie 2019 r. były na tyle obiecujące, że zdecydowano o pogłębieniu otworu z głębokości 5,3 km do głębokości 7 km, gdzie przewidywana temperatura wody może sięgać 200°C²⁴. Po zatwierdzeniu przez Marszałka Województwa Małopolskiego dodatku do projektu robót geologicznych, gmina Szaflary zwróciła się do NFOŚiGW o zmianę umowy o dofinansowanie dotyczącą głębokości otworu, jego lokalizacji i kosztów wykonania i oczekuje na podpisanie aneksu do umowy, po czym zamierza przystąpić do wyłonienia wykonawcy otworu²⁵.

(akta kontroli str. 1378-1400)

[...] ²⁶

Nadzór prowadzony przez Spółkę nad umową z 3 października 2016 r. nie prowadził do uzyskania przez nią do dnia kontroli formalnej wiedzy o niewykonaniu przez gminę Szaflary do 31 grudnia 2020 r. odwiertu, co w myśl umowy skutkować powinno odkupem dokumentacji. Geotermia Podhalańska nie dokonała przedmiotowego odkupu, jak również nie podjęła działań mających na celu zmianę postanowień umowy dotyczących terminu wykonania odwiertu badawczego przez gminę Szaflary.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że z uwagi na pozostawanie w toku postępowań dotyczących odwiertu i jego zmienionych parametrów, w tym w zakresie dofinansowania przedsięwzięcia mającego na celu wykonanie odwiertu przez gminę Szaflary, Geotermia Podhalańska formalnie nie podejmowała działań mających na celu zmianę postanowień umowy. Wskazał również, że Geotermia Podhalańska nie uzyskała w sposób formalny wiedzy o niewykonaniu przez gminę Szaflary odwiertu do dnia 31 grudnia 2020 r., jednak na bieżąco śledziła stan sprawy, w szczególności na bieżąco kontrolowała ogólnodostępne publikatory urzędowe, skąd miała wiedzę, że odwiert nie został wykonany, ponieważ nie zostało wszczęte postępowanie w celu wyłonienia jego wykonawcy.

(akta kontroli str. 1233-1238)

3. Spółką kieruje dwuosobowy Zarząd, któremu podlegają komórki organizacyjne kierowane przez ich kierowników i zgrupowane w pionach podporządkowane bezpośrednio poszczególnym członkom Zarządu. W skład pionu Prezesa Zarządu wchodzi: Zakład Górniczy, Dział Inwestycji i Rozwoju, Dział Eksploatacji, Biuro Spółki i Obsługa Prawna. W skład pionu Wiceprezesa Zarządu wchodzi: Dział Księgowości i Kontrolingu i Biuro Obsługi Klienta.

(akta kontroli str. 99-116)

²³ Informacje pozyskano od jednostki nieobjętej kontrolą w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

²⁴ Pierwotnie otwór miał mieć głębokość 5,3 km, a przewidywana temperatura wody miała wynosić ok. 90 °C.

²⁵ Informacje pozyskano od jednostek nieobjętych kontrolą w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

²⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2176 ze zm.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r., poz. 1913 ze zm.) NIK wyłączyła jawność w zakresie postanowień zawartej przez Spółkę umowy. Wyłączenia dokonano w interesie przedsiębiorcy.

W okresie objętym kontrolą Spółka zatrudniała od 33 do 47 osób²⁷. Wiceprezes Zarządu wskazał, że pracownicy zatrudnieni przy eksploatacji wód termalnych²⁸, posiadają kwalifikacje zawodowe wymagane przez ustawę Prawo Geologiczne i Górnicze²⁹ oraz rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego³⁰. W okresie objętym kontrolą nie brali oni udziału w specjalistycznych szkoleniach związanych z eksploatacją i wykorzystaniem ciepła wód termalnych. Prezes Zarządu Spółki wskazał, że w ocenie Zarządu posiadane przez pracowników kwalifikacje były wystarczające do pracy na stanowiskach związanych z eksploatacją wód termalnych i nie wymagały dodatkowych szkoleń.

(akta kontroli str. 136)

4. W okresie objętym kontrolą Spółka korzystała z wsparcia merytorycznego podmiotów zewnętrznych, na podstawie zawartych z nimi umów. Umowy te były zawierane na realizację poszczególnych zadań i dotyczyły: wykonania projektów robót geologicznych w otworach Biały Dunajec PGP-2 i PGP-5³¹ oraz wiercenia otworu Bańska PGP-4 wraz z uzyskaniem decyzji Marszałka Województwa Małopolskiego zatwierdzających te projekty, a także wykonania prac badawczych w Obszarze Górniczym Podhale-1.

(akta kontroli str. 137-146)

5. Spółka nabyła prawa do dysponowania gruntami, na których zlokalizowane są obiekty i infrastruktura związane z eksploatacją ciepła wód termalnych przed 2015 r. Grunty, na których zlokalizowano obiekty ciepłowni w Bańskiej Niżnej zostały nabyte w latach 1995-1997³². Ponadto, w celu eksploatacji otworu produkcyjnego Bańska IG-1 wydierzawiono teren od Polskiej Akademii Nauk³³. Grunty, na których zlokalizowano pompownię w Białym Dunajcu, zostały nabyte w latach 1995-2013. Własność gruntów, na których znajduje Kotłownia Centralna, stacja Trafo i budynek administracyjny w Zakopanem, została przeniesiona na PEC Geotermię Podhalańską w 1998 r. w ramach połączenia spółki Geotermia Podhalańska z PEC Tatry, w wyniku którego powstała obecnie funkcjonująca Spółka.

(akta kontroli str. 149-157, 1644-1659 pliki 60-92)

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że sieci ciepłownicze realizowane przez PEC Geotermia Podhalańska S.A. usytuowane są na terenach stanowiących własność gmin, w pasach drogowych dróg publicznych oraz na prywatnych działkach. Dysponowanie terenami, w których zlokalizowane są sieci ciepłownicze Spółki, odbywało się każdorazowo na podstawie zgód właścicieli działek, na których projektowano sieci i przyłącza ciepłownicze. Spółka nie prowadzi wykazu nieruchomości, na których zlokalizowane są sieci i przyłącza ciepłownicze.

(akta kontroli str. 158)

6. Funkcjonowanie ciepłowni geotermalnej oparte jest na trzech otworach produkcyjnych: Bańska IG-1³⁴, Bańska PGP-1³⁵ i Bańska PGP-3³⁶ oraz dwóch

²⁷ 33 osoby na koniec 2015 r., 36 osób na koniec 2016 r., 41 osób na koniec 2017 r., 45 osób na koniec 2018 r. i 2019 r., 47 osób na koniec 2020 r. i na 26 kwietnia 2021 r.

²⁸ Kierownik ruchu zakładu górniczego, Geolog górniczy oraz pracownicy zatrudnieni na stanowisku Dyspozytor-operator.

²⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1064, ze zm.).

³⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 1229), uchylone z dniem 30 sierpnia 2020 r.

³¹ Otwór badawczo-eksploatacyjny.

³² Przez ówczesną spółkę Geotermia Podhalańska S.A.

³³ Umowa z 30 grudnia 2010 r., obowiązująca od 1 stycznia 2011 r., dot. dzierżawy odwiertu na działce nr 2576 i terenu wokół niego o wym. 2,5 m x 2,5 m.

³⁴ Otwór prosty, wykonany w 1981 r., głębokość 5 261 m.

³⁵ Otwór prosty, wykonany w 1997 r., głębokość 3 242 m.

³⁶ Otwór kierunkowy, wykonany w 2013 r., głębokość 3 400 / 3 519 m.

otworach chłonnych: Biały Dunajec PAN-1³⁷ i Biały Dunajec PGP-2³⁸. Woda termalna z odwiertów produkcyjnych trafia do wspólnego kolektora zasilającego wymienniki ciepła, a po oddaniu energii wodzie sieciowej wraca do złoża rurociągami zrzutowym do kolektora w pompowni geotermalnej, gdzie za pomocą pomp jest tłoczona do odwiertów chłonnych. System geotermalny nie działa jako zespół dubletów (nie występują pary współpracujących otworów produkcyjnych i chłonnych).

Otwory produkcyjne sięgają do warstw eocenu i triasu, o głębokości odpowiednio 2 560,5 m do 2 656 m, od 2 722 m do 3 242 m oraz od 2 625,8 m do 3 338,7 m. W otworach tych nie zastosowano pomp głębinowych do eksploatacji wód termalnych. Mineralizacja ogólna wody termalnej wynosi od 2,44 do 2,49 g/dm³. Temperatura wody termalnej na wypliwie³⁹ wynosi od 81 do 86°C⁴⁰, a najniższa temperatura wody termalnej po wykorzystaniu do celów ciepłowniczych wynosi 41,3°C. Maksymalna wydajność eksploatacyjna wody termalnej wynosi: 120 m³/h dla otworu Bańska IG-1, 550 m³/h dla otworu Bańska PGP-1 i 400 m³/h dla otworu Bańska PGP-3. Maksymalna ilość eksploatowanej wody termalnej wynosi: 445 875 m³/rok dla otworu Bańska IG-1, 2 646 616 m³/rok dla otworu Bańska PGP-1 i 2 148 008 m³/rok dla otworu Bańska PGP-3.

Otworami chłonnymi zatłaczana jest woda do warstw triasu (otwór PAN-1) oraz eocenu i triasu (otwór PGP-2). Maksymalna wydajność zatłaczania wody termalnej wynosi 375 m³/h dla otworu PAN-1 i 500 m³/h dla otworu PGP-2. Minimalna temperatura zatłaczanej wody termalnej wynosi w obydwu otworach 41,3°C⁴¹.

(akta kontroli str. 159-161, 250-253 pliki 4, 6)

7. W okresie objętym kontrolą Spółka wydobywała wody termalne w ilościach:

- w 2015 r. 4 561,2 tys. m³,
- w 2016 r. 4 687,6 tys. m³,
- w 2017 r. 4 802,1 tys. m³,
- w 2018 r. 4 629 tys. m³,
- w 2019 r. 4 988,7 tys. m³,
- w 2020 r. 5 240,5 tys. m³,
- w I kwartale 2021 r. 1 751,1 tys. m³.

Eksploatowane ilości wody termalnej z poszczególnych otworów produkcyjnych mieściły się w wartościach dopuszczalnych, ustalonych w koncesji na wydobywanie wód termalnych oraz w jej zmianach⁴².

(akta kontroli str. 162-176, 187-190, 1644-1659 pliki 106-113)

W okresie objętym kontrolą Spółka odprowadzała wody termalne do cieku powierzchniowego⁴³ w ilości:

- w 2015 r. 46,7 tys. m³,
- w 2016 r. 68,5 tys. m³,
- w 2017 r. 147 tys. m³,
- w 2018 r. 299,6 tys. m³,

³⁷ Otwór kierunkowy, wykonany w 1989 r., zrekonstruowany w 2011 r. oraz pogłębiony i zmodernizowany (w celu zwiększenia chłonności) w 2014 r., głębokość 2 592,8 / 2 606,1 m.

³⁸ Otwór prosty, wykonany w 1997 r., głębokość 2 606,1 m.

³⁹ Tj. na głowicy otworu produkcyjnego.

⁴⁰ Temperatura wody w złożu wynosi ponad 90 °C.

⁴¹ Wg planu ruchu zakładu górniczego może się ona wahać w granicach od 25 °C do 75 °C.

⁴² W koncesji nr 4/2005 z 1 sierpnia 2005 r. ustalono maksymalne wydajności: 120 m³/h (tj. 1 051,2 tys. m³/rok) dla otworu IG-1 i 550 m³/h (tj. 4 818 tys. m³/rok) dla otworu PGP-1. Zmianą koncesji z 26 listopada 2014 r. ustalono maksymalną wydajność otworu PGP-3 na 290 m³/h (tj. 2 540,4 tys. m³/rok), natomiast zmianą koncesji z 17 czerwca 2019 r. ustalono maksymalną wydajność otworu PGP-3 na 400 m³/h (tj. 3 504 m³/rok).

⁴³ Odprowadzenie wody do potoku bez nazwy, poprzez wylot na działce nr 8517/4.

- w 2019 r. 304,7 tys. m³,
- w 2020 r. 518,9 tys. m³,
- w I kwartale 2021 r. 208,7 tys. m³.

Odprowadzane ilości wody termalnej mieściły się w wartościach dopuszczalnych, ustalonych w udzielonych spółce pozwoleniach wodnoprawnych⁴⁴. Stały wzrost ilości zrzucanej wody począwszy od 2015 r. wynikał m.in. z rosnącego zapotrzebowania na ciepło w tym okresie.

(akta kontroli str. 178-186, 191-194, 1644-1659 pliki 106-113)

8. W toku bieżącego funkcjonowania ciepłowni geotermalnej wystąpiły symptomy zmniejszania się chłonności odwiertu chłonnego Biały Dunajec PGP-2. Problem ten ujawnił się w 2018 r. W lutym 2019 r. zlecone zostało przygotowanie opracowania określającego sposoby naprawy powstałej sytuacji. W lipcu 2019 r. w przetargu wyłoniono wykonawcę prac oczyszczających i udrożniających w otworze PGP-2. Po ich przeprowadzeniu chłonność w odwiercie poprawiła się.

(akta kontroli str. 195-197)

9. Woda termalna do celów ciepłowniczych wydobywana jest z trzech otworów produkcyjnych w Bańskiej Niżnej: IG-1, PGP-1 i PGP-3, z których rurociągami doprowadzana jest do siedmiu wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej w Bańskiej Niżnej. Po odzyskaniu z niej ciepła, woda jest odprowadzana rurociągiem zrzutowym i zatłaczana z powrotem do złoża dwoma otworami chłonnymi w Białym Dunajcu: PAN-1 i PGP-2. Część wody kierowana jest do wymienników ciepła w parku wodnym i po ponownym oddaniu energii powraca na chłodnie wentylatorowe, gdzie po schłodzeniu kierowana jest do cieku wodnego lub przed chłodniami kierowana jest do kolejnego odbiorcy. W ramach systemu energetycznego funkcjonuje rezerwowo-szczytowe źródło ciepła – Kotłownia Centralna w Zakopanem, opalana gazem ziemnym i olejem opałowym. Zaspokaja ona potrzeby w okresach, gdy energia uzyskana z wód termalnych nie jest w stanie pokryć całości występującego zapotrzebowania na ciepło. W sieci ciepłowniczej krąży woda, która odbiera ciepło z wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej w Bańskiej Niżnej, a następnie oddaje je w wymiennikach zlokalizowanych u odbiorców końcowych. Wymienniki u tych odbiorców mogą przekazywać ciepło do celów ogrzewania obiektu, bądź ogrzewania wody użytkowej. Dodatkowo w Kotłowni Centralnej zainstalowano silniki gazowe służące do produkcji prądu, których efektem ubocznym jest produkcja ciepła w sezonie grzewczym.

W okresie objętym kontrolą moc geotermalnych wymienników ciepła wynosiła: 40,7 MW_t⁴⁵ w latach 2015-2018, 38,8 MW_t w latach 2019-2020 i 54,4 MW_t w 2021 r., a moc kotłowni szczytowo-rezerwowej 39,1 MW_t. W latach 2015-2020 roczna produkcja ciepła geotermalnego wynosiła od 480,1 tys. GJ do 565,9 tys. GJ, natomiast roczna produkcja ciepła kotłowni szczytowo-rezerwowej – od 25,8 tys. GJ do 61,1 tys. GJ.

(akta kontroli str. 198, 250-253 plik 4, str. 1644-1659 plik 115)

10. Ciepło z wód termalnych, za pośrednictwem wymienników ciepła, przekazywane jest do wody w sieci ciepłowniczej. W razie potrzeby jest ono uzupełniane ciepłem pochodzącym z kotłowni szczytowo-rezerwowej. Za pośrednictwem wspólnej sieci ciepłowniczej, ciepło jest dostarczane do odbiorców końcowych, w tym budynków jednorodzinnych, wielorodzinnych, szkół, obiektów użyteczności publicznej, hoteli

⁴⁴ W pozwoleniu wodnoprawnym z 14 lipca 2006 r. dopuszczono odprowadzanie wód termalnych w ilości 200 m³/h i 4 800 m³/d. W pozwoleniu wodnoprawnym z 8 września 2015 r. dopuszczono odprowadzanie wód termalnych w ilości 200 m³/h, 3 350 m³/d (średnio) i 1 222 750 m³/rok. W pozwoleniu wodnoprawnym z 13 czerwca 2019 r. (obowiązującym od 31 sierpnia 2019 r.) dopuszczono odprowadzanie wód termalnych w ilości 0,056 m³/s, 3 350 m³/d (średnio) i 1 222 750 m³/rok.

⁴⁵ Megawat mocy cieplnej.

itp. Do największych odbiorców ciepła sieciowego dostarczanego przez Spółkę należy sektor bytowo-komunalny (wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe⁴⁶) oraz inni odbiorcy, w tym: podmioty jednostek samorządu terytorialnego⁴⁷, Szpital Powiatowy z Zakopanem oraz podmioty działające w branży hotelarskiej i turystycznej⁴⁸. Bezpośrednio z ciepłowni geotermalnej (z pominięciem sieci ciepłowniczej), ciepło jest dostarczane do Term Szaflary i Term Gorący Potok⁴⁹.

(akta kontroli str. 82, 199-200, 223)

W sezonie grzewczym obliczeniowe parametry pracy sieci ciepłowniczej zasilanej ze źródła geotermalnego wynoszą 83/50°C, a z kotłowni szczytowej 85/45°C. W sezonie letnim, parametry temperaturowe pracy sieci (zasilanej tylko ze źródła geotermalnego), ze względu na małe obciążenie, wynoszą 72/50°C⁵⁰.

(akta kontroli str. 202-222)

W latach 2015-2020 zamówiona moc cieplna odbiorców wzrastała od 60,962 MW na koniec 2015 r. do 74,645 MW na koniec 2020 r., a na 31 marca 2021 r. wynosiła 74,571 MW. Roczna sprzedaż ciepła⁵¹ wynosiła od 398,5 tys. GJ do 478,4 tys. GJ rocznie w latach 2015-2020, a do 31 marca 2021 r. wyniosła 189,8 tys. GJ. Roczna sprzedaż wody termalnej wynosiła od 736,4 tys. m³ do 870,4 tys. m³ w latach 2015-2019, 491,2 tys. m³ w 2020 r. oraz 82,5 tys. m³ do 31 marca 2021 r. Szacunkowa sprzedaż ciepła geotermalnego wynosiła od 361,9 tys. GJ do 441,8 tys. GJ rocznie w latach 2015-2020, a do 31 marca 2021 r. wyniosła 177,3 tys. GJ⁵².

(akta kontroli str. 223-224)

Spośród gmin, na których terenie działa Geotermia Podhalańska, swoje potrzeby ciepłownicze⁵³ oszacowały miasto Zakopane oraz gminy Poronin i Szaflary. Miasto Zakopane określiło zużycie energii cieplnej w 2014 r.⁵⁴ na poziomie 1 012 TJ (1 012 000 GJ, tj. ok. 281 111 MWh). W gminie Poronin określono zużycie energii w budynkach mieszkalnych i mieszkalno-usługowych w 2014 r. na poziomie ok. 166 996 MWh/rok (ok. 601 184 GJ). W gminie Szaflary oszacowane potrzeby ciepłownicze wyniosły 350 000 GJ rocznie (ok. 97 222 MWh). Przyjmując za punkt odniesienia powyższe wartości, roczna sprzedaż ciepła geotermalnego w latach 2015-2020 szacunkowo pokrywała: od 7,1% do 7,7% zapotrzebowania w gminie Szaflary, od 0,9% do 1,8% zapotrzebowania w gminie Poronin (z tendencją wzrostową w latach 2019-2020) oraz od 34,7% do 41,6% zapotrzebowania w mieście Zakopane.

(akta kontroli str. 296-301, 1373-1437)

11. W okresie objętym kontrolą działania Spółki w celu maksymalizacji wykorzystania źródła geotermalnego realizowane były przez rozbudowę sieci⁵⁵ i przyłączy

⁴⁶ Zakopiańska Spółdzielnia Mieszkaniowa w Zakopanem, Spółdzielnia Mieszkaniowa Pardałówka w Zakopanem, Wspólnota Mieszkaniowa Stara Polana.

⁴⁷ Gmina Zakopane, powiat tatrzański.

⁴⁸ Polskie Tatry S.A., Bachleda Hotel Sp. z o.o., Polonia Tatry Sp. z o.o., Centrum Kongresowe Plus Sp. z o.o.

⁴⁹ Termy Szaflary i Gorący Potok zasilane są wodą termalną "powrotną" po wymiennikach ciepła. Woda jest pobierana z kolektora "zrzutowego" znajdującego się w kanale przy ciepłowni geotermalnej. Termy Gorący Potok podłączono do systemu geotermalnego od 1 stycznia 2014 r. W obydwu termach woda termalna jest stosowana do zasilania basenów, a w Termach Szaflary – także do zasilania wymienników ciepła dla ogrzewania obiektu i wody użytkowej.

⁵⁰ Wg programu pracy sieci ciepłowniczej na sezon 2020/2021.

⁵¹ Z wszystkich źródeł, w tym Ciepłowni Geotermalnej w Bańskiej Niżnej i Kotłowni Centralnej w Zakopanem.

⁵² Spółka nie dysponowała danymi w zakresie wysokości rzeczywistej sprzedaży ciepła geotermalnego. Oszacowania wartości jego sprzedaży dokonano w oparciu o wysokość produkcji ciepła geotermalnego i z kotłowni szczytowo-rezerwowej, przy założeniu porównywalnej wartości strat na przesyle ciepła z obydwu tych źródeł.

⁵³ Zapotrzebowanie na energię cieplną.

⁵⁴ Miasto Zakopane nie szacowało potrzeb ciepłowniczych w latach 2015-2021.

⁵⁵ W ramach projektu w ramach RPO WM 2014-2020 wybudowano sieci i przyłącza o łącznej długości 5,85 km.

ciepłowniczych oraz podłączanie do sieci nowych odbiorców⁵⁶. Inwestycjami poprawiającymi wykorzystanie źródła geotermalnego było kwasowanie (intensyfikacja wydobywania) otworu Bańska PGP-3, modernizacja pomp wspomagających przesył wody w Ciepłowni Geotermalnej, modernizacja pomp zasilających oraz filtrów w pompowni geotermalnej, kwasowanie w otworze Biały Dunajec PGP-2 oraz montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej. W toku znajdowało się wiercenie otworu chłonnego Biały Dunajec PGP-5, rekonstrukcja otworu Biały Dunajec PGP-2 oraz dostawa kolejnych dwóch wymienników ciepła.

(akta kontroli str. 225-242)

W poszczególnych latach objętych kontrolą (2015-2020) oszacowane przez Spółkę wykorzystanie potencjału ujęcia wody termalnej wahało się od 57,5% do 67%, a w I kwartale 2021 r. wyniosło 23,9 %⁵⁷.

(akta kontroli str. 288-295)

Wykorzystanie potencjału ujęć wód termalnych przez Spółkę określono poniżej porównując rzeczywistą roczną produkcję ciepła geotermalnego w danym roku na potrzeby jego dalszego zagospodarowania w GJ ($Q_{rzeczyw.}$) do ilości ciepła geotermalnego potencjalnie możliwego do pozyskania z eksploatowanych ujęć w ciągu roku w GJ ($Q_{potenc.}$), odpowiadającej całorocznemu wykorzystaniu wody termalnej eksploatowanej z maksymalną dopuszczoną koncesją wydajnością ($120+550+290/400$ ⁵⁸ m³/h) przy jej schłodzeniu od temperatury wody w kolektorze (82,5°C) do umownej temperatury wody po wykorzystaniu wynoszącej 25°C⁵⁹. Uwzględniając powyższe założenia, wykorzystanie potencjału ujęć wód termalnych przez Spółkę w latach 2015-2020 wynosiło odpowiednio: 24,2%, 25,8%, 26,5%, 26,3%, 27,0% i 25,5%.

(akta kontroli str. 288-289)

Prezes Zarządu Spółki wskazał, że w ramach współpracy z istniejącymi odbiorcami ciepła w zakresie optymalizacji jego wykorzystania, Spółka starała się zachęcić większych odbiorców do zastosowania zmiany sposobu ogrzewania wody użytkowej na pochodzące z ciepła sieciowego⁶⁰. Akcja ta nie spotkała się z odzewem ze strony odbiorców ciepła.

(akta kontroli str. 158, 243-246)

12. W odniesieniu do instalacji będących w trakcie budowy w ramach projektów pn. *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej*⁶¹ (projekt realizowany w latach 2020-2021) oraz *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* (projekt realizowany w latach 2018-2021) Spółka dysponowała studiami wykonalności i analizami finansowymi, obejmującymi m.in. analizę wskaźników efektywności finansowej przedsięwzięcia, z której wynika,

⁵⁶ W 2017 r. uruchomiono dostawy do 32 obiektów, w 2018 r. – do 100 obiektów, a w 2019 r. – do 47 obiektów.

⁵⁷ Przy założeniu maksymalnej wydajności otworów produkcyjnych nie powodującej przekroczenia tzw. punktu *bąbelkowania* oraz temperatury minimalnej wody termalnej na poziomie 55 °C. Przy założeniu hipotetycznej minimalnej temperatury wody termalnej wynoszącej 25 °C oraz maksymalnej dopuszczanej koncesją wydajności eksploatacyjnej wody, wykorzystanie potencjału ujęcia kształtowałoby się na poziomie od 24,2% do 27% rocznie, a w I kwartale 2021 r. na poziomie 9,7%.

⁵⁸ Od 5 lipca 2019 r.

⁵⁹ I tak, wykorzystanie potencjału ujęć np. w 2020 r. ($w\% = 100 \cdot Q_{rzeczyw.} / Q_{potenc.}$, gdzie $Q_{potenc.} = t \cdot V_{max} \cdot q_w \cdot c_w \cdot (T_p - T_z) = 35,9 \cdot (120+550+400) \text{ m}^3/\text{h} \cdot (82,5 - 25) \text{ }^\circ\text{C} = 2\,208\,748 \text{ GJ}$, gdzie stała o wartości 35,9 stanowi wynik przeliczenia czasu (rok = 8760 h) oraz gęstości i ciepła właściwego wody ($4,1 \cdot 10^{-3} \text{ GJ/m}^3 \text{ }^\circ\text{C}$). Wykorzystanie potencjału ujęć w 2020 r. wynosiło $100 \cdot 562\,222 \text{ GJ} / 2\,208\,748 \text{ GJ} = 25,5\%$.

⁶⁰ Pisma z 15 kwietnia 2016 r. przesłane do 4 odbiorców ciepła.

⁶¹ Obejmujący m.in. wiercenie otworu PGP-5, pogłębienie i rekonstrukcję otworu PGP-2, budowę rurociągu zasilającego z pompowni do głowicy otworu PGP-5, zakup i montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej.

iż realizowane projekty nie zwracają zainwestowanego kapitału w okresie eksploatacji. W związku z tym nie mogły one być rozpatrywane w kategoriach czysto komercyjnych, jednakże dopuszczono mimo to ich realizację z uwagi na oczekiwane korzyści o charakterze społeczno-ekonomicznym, w tym przypadku z zakresu ochrony środowiska, co wpisywało się w cel Spółki określony w akcie założycielskim. Prezes Zarządu Geotermii Podhalańskiej wyjaśnił, że Spółka nie dysponuje wiedzą czy i w jaki sposób plany budowy tych instalacji uwzględniały postanowienia gminnych dokumentów planistycznych dotyczących zaopatrzenia w ciepło.

(akta kontroli str. 247-248, 261-271 pliki 62, 64, str. 1644-1659 pliki 29, 31)

W modelu finansowym projektu dot. zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej założono wzrost sprzedaży mocy zamówionej z 67,75 MW w 2018 r. do 71,9 MW w 2019 r. oraz wzrost sprzedaży energii z 450 957 GJ do 478 580 GJ⁶².

(akta kontroli str. 1644-1659 plik 29)

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że efekt ekologiczny projektu polega na zwiększeniu wydajności systemu geotermalnego, która w sezonie zimowym jest niewystarczająca i musi być uzupełniana uruchamianiem kotłów gazowych i kotła olejowego w kotłowni rezerwowo-szczytowej. W wyniku zmiany struktury produkcji zmniejszy się zużycie gazu ziemnego i oleju opałowego. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił także, że dane w modelu finansowanym przedsięwzięcia dotyczące mocy zamówionej i wielkości sprzedaży energii zaplanowano w wysokościach opartych o wielkości prognozowane do osiągnięcia w 2019 r.⁶³

(akta kontroli str. 1680-1683)

W projekcie dot. budowy przyłączy i sieci ciepłowniczych w Zakopanem na podstawie analizy rynku potencjalnych odbiorców ciepła w Zakopanem oszacowano łączną moc zamówioną odbiorców możliwych do podłączenia w latach 2018-2020 na poziomie nie mniejszym niż 4,8 MW, co przełoży się na roczną sprzedaż nie mniejszą niż 35 454 GJ⁶⁴. Według *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Zakopane*, w 2014 r.⁶⁵ zapotrzebowanie na ciepło w tym mieście kształtowało się na poziomie 200,6 MW, z czego węgiel, olej i gaz płynny pokrywały wciąż 36% zapotrzebowania.

(akta kontroli str. 261-271 plik 64, str. 296-301)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na możliwość działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania zasobów geotermalnych, w tym zwiększenia stopnia wykorzystania należących do Geotermii Podhalańskiej istniejących ujęć wód termalnych, w szczególności poprzez np.:

- zgromadzenie i przeanalizowanie stosownych informacji, pozwalających na skoordynowanie przyszłych działań inwestycyjnych Spółki (dostawcy ciepła) z planami i działaniami i gmin dotyczącymi zaopatrzenia w ciepło,
- prowadzenie systematycznych (okresowych) akcji w celu zachęcenia potencjalnych odbiorców do zastosowania ogrzewania wody użytkowej ciepłem geotermalnym oraz promowania wykorzystywania przez odbiorców ciepła medium grzewczego o niższych temperaturach.

13. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że w trakcie tworzenia geotermii na Podhalu, Spółka korzystała z doświadczeń duńskich, poprzez konsultantów z tego kraju. Współpraca ta była prowadzona w latach 2002-2003 i dotyczyła monitorowania

⁶² W rzeczywistości uzyskano moc zamówioną na koniec 2019 r. w wys. 73,496 MW oraz sprzedaż ciepła w wys. 478,4 tys. GJ w 2019 r.

⁶³ Wniosek o dofinansowanie złożono w grudniu 2019 r.

⁶⁴ Na koniec 2017 r. moc zamówiona wyniosła 66,692 MW, a na koniec 2020 r. wzrosła do 75,645 MW. Sprzedaż ciepła wyniosła 450,6 tys. GJ w 2017 r. i w kolejnych latach wyniosła: 451 tys. GJ w 2018 r., 478,4 tys. GJ w 2019 r. i 454,3 tys. GJ w 2020 r.

⁶⁵ W latach 2015-2021 miasto Zakopane nie dokonywało oszacowania swoich potrzeb ciepłowniczych.

postępów we wdrażaniu Podhalańskiego Projektu Geotermalnego i redukcji emisji CO₂. Ponadto wyjaśnił, że Geotermia Podhalańska jest pierwszą i największą instalacją geotermalną w Polsce i z tego względu z jej doświadczeń mogli czerpać wiedzę inni przedsiębiorcy. Jednakże zakres w jakim inni przedsiębiorcy wykorzystali dobre praktyki Geotermii Podhalańskiej, nie jest Spółce znany.

(akta kontroli str. 247, 1644-1659 pliki 32-35)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Spółki dotyczące udostępniania i zagospodarowania ciepła wód termalnych. Rzeczywiste wielkości eksploatowanej wody termalnej oraz wody odprowadzanej do cieku powierzchniowego w okresie objętym kontrolą nie przekraczały wartości określonych odpowiednio w koncesji na wydobywanie wód i pozwoleniu wodnoprawnym.

W celu maksymalizacji wykorzystania źródła geotermalnego Spółka podejmowała działania polegające na: modernizacji Ciepłowni Geotermalnej, zwiększaniu wydajności otworów produkcyjnych i chłonnych poprzez ich kwasowanie, rozbudowie sieci i przyłączy ciepłowniczych oraz podłączaniu do sieci nowych odbiorców ciepła. Spółka starała się także zachęcić większych odbiorców do zastosowania ogrzewania wody użytkowej ciepłem geotermalnym, jednakże działanie to nie miało charakteru cyklicznego.

W odniesieniu do instalacji pozostających w budowie, Spółka określiła ich wykonalność i efektywność finansową. Jednakże NIK zwraca uwagę, iż Spółka nie dysponowała wiedzą czy i w jaki sposób plany budowy tych instalacji uwzględniały postanowienia gminnych dokumentów planistycznych dotyczących zaopatrzenia w ciepło.

OBSZAR

2. Zadania inwestycyjne związane z wykorzystaniem wód termalnych oraz źródła ich finansowania

Opis stanu
faktycznego

1. Wartość brutto nakładów na budowę, rozbudowę i modernizację Ciepłowni Geotermalnej w Bańskiej Niżnej i instalacji związanych z udostępnieniem jej ciepła odbiorcom finalnym, poniesionych do końca 2014 r. wyniosła 70 391,6 tys. zł, z czego wartość początkowa środków trwałych wyniosła 60 610,7 tys. zł, a nakłady na rozbudowę 9 780,9 tys. zł. Na wysokość dokonanych nakładów złożyły się środki własne inwestora wynoszące 25 818,5 tys. zł (36,7%) oraz środki zewnętrzne w wys. 44 573,0 tys. zł (63,3%), w tym środki z: pożyczki z WFOŚiGW w wys. 19 434,8 tys. zł (27,6%), programu PHARE⁶⁶ w wys. 12 782,5 tys. zł (18,2%), fundacji EkoFundusz w wys. 10 394,2 tys. zł (14,8%), Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w wys. 1 555,1 tys. zł (2,2%), Duńskiej Agencji Ochrony Środowiska⁶⁷ w wys. 330,7 tys. zł (0,4%) oraz Funduszu na rzecz Globalnego Środowiska⁶⁸ w wys. 75,7 tys. zł (0,1%).

Z powodu upływu długiego okresu czasu, Spółka nie dysponowała⁶⁹ możliwością udokumentowania poszczególnych wartości poniesionych nakładów.

(akta kontroli str. 302-316)

2. W latach 2015-2021 kontynuowano rozbudowę i modernizację Ciepłowni Geotermalnej i infrastruktury towarzyszącej służącej wytwarzaniu ciepła ze źródła

⁶⁶ Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies.

⁶⁷ Danish Environmental Protection Agency (DEPA).

⁶⁸ Global Environment Facility (GEF).

⁶⁹ W czasie przeprowadzania niniejszej kontroli.

geotermalnego. Nakłady poniesione w tym czasie na ten cel wyniosły 43 542,0 tys. zł, z czego 15 978,5 tys. zł (36,7%) stanowiły środki własne, 5 537 tys. zł (12,7%) – dotacja z *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020*⁷⁰, 8 810,6 tys. zł (20,2%) – dotacja z NFOŚiGW oraz 13 215,9 tys. zł (30,4%) – pożyczka z NFOŚiGW.

(akta kontroli str. 317-329)

3.W latach 2015-2021 Spółka nie dokonywała inwestycji związanych z budową nowej ciepłowni geotermalnej.

(akta kontroli str. 330)

4.Spółka złożyła wnioski o dofinansowanie środkami zewnętrznymi czterech zadań inwestycyjnych:

- *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary ze środków RPO WM 2014-2020, poddziałanie 4.4.2. Inwestycję przewidziano na lata 2017-2020*⁷¹. Wnioskowano o środki w wys. 7 743,5 tys. zł, a po ocenie finansowej i merytorycznej zostały przyznane środki w wys. 6 087,5 tys. zł. Po zawarciu umowy o dofinansowanie, jego wysokość obniżono do 4 476,0 tys. zł. Obniżenie dofinansowania wynikało z weryfikacji przyjętych założeń przychodów i kosztów operacyjnych projektu na etapie jego oceny finansowej⁷², oszczędności w zakresie kosztów kwalifikowalnych powstałych po wyborze części wykonawców, których instytucja zarządzająca nie zgodziła się przeznaczyć na rozszerzenie zakresu rzeczowego projektu (mimo wniosku beneficjenta), a także dostosowania poziomu dofinansowania do faktycznie poniesionych przez beneficjenta wydatków kwalifikowalnych po zrealizowaniu całego zakresu rzeczowego projektu⁷³;
- *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej ze środków POiŚ 2014-2020, działanie 1.1. Inwestycję przewidziano na lata 2017-2019*⁷⁴. Wnioskowano o środki w wys. 14 150,1 tys. zł (po korektach 9 109,2 tys. zł). Przyznano środki w wys. 12 245,3 tys. zł. Po zawarciu umowy o dofinansowanie, jego wysokość obniżono do 5 537 tys. zł. Obniżenie dofinansowania na etapie oceny merytorycznej wniosku związane było z przesunięciem części kosztów w ciężar kosztów niekwalifikowalnych oraz weryfikacją analizy finansowej zgodnie z uwagami NFOŚiGW. Dalsze obniżenie dofinansowania na etapie oceny merytorycznej II stopnia wynikało ze zmiany sposobu obliczenia *luki w finansowaniu*⁷⁵ służącej do określenia wysokości dofinansowania. W wyniku dalszych negocjacji z NFOŚiGW, beneficjent uzyskał zwiększenie dofinansowania⁷⁶. Zmniejszenia dofinansowania w toku realizacji

⁷⁰ Dalej: *POiŚ 2014-2020*.

⁷¹ Wniosek złożono 9 lutego 2017 r., umowę o dofinansowanie zawarto 28 grudnia 2017 r.

⁷² Wysokość dofinansowania wyliczono dwutorowo: na podstawie maksymalnej kwoty dofinansowania (do 85% wydatków kwalifikowalnych) i na podstawie metody zysku operacyjnego, przyjmując wartość niższą z nich. W początkowej analizie opartej na wstępnych danych w zakresie kosztów produkcji i przesyłu ciepła, poziom dofinansowania obliczony metodą zysku operacyjnego wyniósł 93,07%, zatem przyjęto poziom dofinansowania 85%. W wyniku ponownej analizy, na podstawie danych po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za 2016 r. poziom dofinansowania wyniósł 66,6% kosztów kwalifikowalnych i taką wartość przyjęto (w zakresie robót budowlanych związanych z budową sieci i przyłączy).

⁷³ Wysokość dofinansowania była obliczana z wykorzystaniem metody zysku operacyjnego (ZO). Wyliczony *ex ante* zysk operacyjny wyznaczał maksymalny poziom dofinansowania i miał następnie zastosowanie każdorazowo przy zmianie wysokości kosztów kwalifikowalnych (EC) zgodnie z formułą: kwota pomocy \leq EC-ZO.

⁷⁴ Wniosek złożono 28 lutego 2017 r., umowę o dofinansowanie zawarto 7 listopada 2017 r.

⁷⁵ Mechanizmu uzależniającego wysokość dotacji od dochodów (różnica przychodów i kosztów) generowanych przez projekt. Wg początkowo zastosowanej metodologii obliczania luki, wysokość dofinansowania wyniosła 12 245,3 tys. zł. Zastosowanie do obliczeń *luki w finansowaniu* metodologii sugerowanej przez NFOŚiGW wskazało możliwą do uzyskania kwotę dofinansowania wynoszącą 9 109,2 tys. zł.

⁷⁶ Spółka wnioskowała o udzielenie dofinansowania na poziomie 51,64% kosztów kwalifikowalnych. W trakcie oceny wniosku dofinansowanie zostało obniżone do 38,41% kosztów kwalifikowalnych. Pomimo tej zmiany,

projektu wynikały ze zmiany koncepcji wykorzystania możliwości produkcyjnych źródła geotermalnego (będącej wynikiem uzyskania znacznie lepszych wyników zabiegu kwasowania otworu Bańska PGP-3 niż początkowo planowano), polegającej na montażu wymienników ciepła i zwiększeniu chłonności otworu Biały Dunajec PGP-2 zamiast montażu początkowo planowanych pomp ciepła oraz wystąpienia w trakcie przygotowań do kwasowania otworu PGP-2 sytuacji awaryjnej (zaniku chłonności otworu, który trzeba było pilnie udrożnić), w związku z którą beneficjent wnioskował o wyłączenie z zakresu projektu wiercenia otworu bocznego z otworu pionowego PGP-2 i kwasowania w otworze bocznym;

- *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane ze środków POiIŚ 2014-2020, działanie 1.5. Inwestycję przewidziano na lata 2018-2020⁷⁷. Wnioskowano o środki w wys. 5 111,3 tys. zł (po korekcie 5 101,3 tys. zł). Przyznano środki w wys. 5 101,3 tys. zł. Obniżenie dofinansowania wynikało z wyłączenia na etapie oceny formalnej wniosku kosztów informacji i promocji z kosztów kwalifikowalnych projektu, dokonanego na podstawie uwag NFOŚiGW. Po przyznaniu dofinansowania, wartość całego projektu wzrosła z 7 897,9 tys. zł do 14 458,5 tys. zł. Wiceprezes Spółki wskazał, że pomiędzy złożeniem wniosku o dofinansowanie do czasu rozstrzygnięcia planowanych przetargów na budowę przyłączy i sieci ciepłowniczych nastąpił bardzo duży wzrost kosztów wykonawstwa, co spowodowało wzrost wartości projektu;*
- *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej ze środków programu Polska Geotermia Plus. Inwestycję przewidziano na lata 2020-2021⁷⁸. Wnioskowano o środki w wys. 13 886,0 tys. zł w formie dotacji i 20 829,0 tys. zł w formie pożyczki i takie kwoty zostały przyznane.*

(akta kontroli str. 261-271 pliki 1-109, str. 938-1232, 1239-1351, 1642-1643, 1971-1978, 1713-1714, 1718-1719, 2015-2034)

5. W latach 2015-2021 nie wystąpiły przypadki nieprzyjęcia do realizacji (w wyniku odrzucenia lub negatywnej oceny) wniosku o dofinansowanie inwestycji, złożonego przez Spółkę.

(akta kontroli str. 1345)

6. Na etapie składania wniosków o dofinansowanie, w celu realizacji ww. inwestycji współfinansowanych ze środków zewnętrznych, przewidziano:

- na budowę sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary wkład własny w wys. 3 461,8 tys. zł w latach 2017-2020 (po ocenie wniosku: 5 117,8 tys. zł), przy wartości projektu w wys. 11 205,3 tys. zł,
- na rozbudowę systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej wkład własny w wys. 18 924,0 tys. zł w latach 2017-2019 (po ocenie wniosku: 23 609,9 tys. zł), przy wartości projektu w wys. 33 074,1 tys. zł (po ocenie wniosku 32 719,1 tys. zł),
- na budowę przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane wkład własny w wys. 2 786,6 tys. zł w latach 2018-2020 (po ocenie wniosku: 2 796,6 tys. zł), przy wartości projektu w wys. 7 897,9 tys. zł,

Spółka została poinformowana przez NFOŚiGW o prowadzonych negocjacjach z ministerstwem na temat sposobu obliczania *luki finansowej*, mającej wpływ na poziom dofinansowania. Ostatecznie NFOŚiGW poinformował o przyznaniu dofinansowania na poziomie 51,64% kosztów kwalifikowalnych, tj. 12 245,3 tys. zł.

⁷⁷ Wniosek złożono 27 lipca 2018 r., umowę o dofinansowanie zawarto 19 grudnia 2018 r.

⁷⁸ Wnioski złożono 17 grudnia 2020 r., umowy o dofinansowanie (w formie dotacji i pożyczki) zawarto 3 lipca 2020 r.

- na zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej Geotermii Podhalańskiej poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej wkład własny w wys. 8 107,5 tys. zł w latach 2020-2021, przy wartości projektu w wys. 42 822,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 44, 67, 76, 84, 108, str. 971-972, 1065, 1125, 1164, 1195)

Zdolność Spółki do pokrycia planowanego wkładu własnego na realizację ww. inwestycji wynikała z analiz finansowych prowadzonych każdorazowo na potrzeby poszczególnych projektów na podstawie danych finansowych za 3 ostatnie zamknięte okresy sprawozdawcze (lata) poprzedzające złożenie wniosku o dofinansowanie. W przeprowadzonych analizach przyjęto:

- W zakresie zadania *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary* analizę przeprowadzono na podstawie danych z lat 2013-2015. Założono wydatki inwestycyjne w ramach projektu w wys. 9 110,0 tys. zł netto w latach 2017-2020. Ponadto, ze środków własnych (poza projektami z dofinansowaniem) założono wydatki inwestycyjne na poziomie 3 000,0 tys. zł netto rocznie w każdym roku prognozy;
- W zakresie zadania *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej* analizę przeprowadzono na podstawie danych z lat 2013-2015. Założono wydatki na realizację projektu w wys. 4 726,7 tys. zł netto w 2017 r., 6 853,3 tys. zł netto w 2018 r. i 12 865,0 tys. zł netto w 2019 r., tj. łącznie 24 445,0 tys. zł netto⁷⁹. Ponadto w analizie Spółka uwzględniła stan środków pieniężnych na koniec 2016 r. w wys. 10 574,2 tys. zł oraz prognozę ich stanu na koniec lat 2017-2019, wynoszącą odpowiednio 11 572,0 tys. zł, 13 871,2 tys. zł oraz 11 415,9 tys. zł;
- W zakresie zadania *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane* analizę przeprowadzono na podstawie danych z lat 2015-2017. Założono wydatki na realizację projektu w wys. 1 923,3 tys. zł netto w 2018 r., 2 569,4 tys. zł netto w 2019 r. i 1 928,3 tys. zł netto w 2020 r., tj. łącznie 6 421,1 tys. zł netto. Ponadto w analizie Spółka uwzględniła stan środków pieniężnych na koniec 2017 r. w wys. 9 984,9 tys. zł oraz prognozę ich stanu na koniec lat 2018-2020, wynoszącą odpowiednio 14 212,5 tys. zł, 19 224,9 tys. zł oraz 24 514,6 tys. zł;
- W zakresie zadania *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* analizę przeprowadzono na podstawie danych z lat 2016-2018. Założono wydatki na realizację projektu w wys. 22 407,5 tys. zł netto w 2020 r. i 12 407,5 tys. zł netto w 2021 r., tj. łącznie 34 815,0 tys. zł netto. Ponadto w analizie Spółka uwzględniła stan środków pieniężnych na koniec 2018 r. w wys. 9 986,2 tys. zł oraz prognozę ich stanu na koniec lat 2019-2021, wynoszącą odpowiednio 11 207,4 tys. zł, 5 112,2 tys. zł oraz 5 732,8 tys. zł.

Wyniki przeprowadzonych analiz wskazywały, że Spółka w okresie realizacji przedmiotowych inwestycji dysponować będzie środkami pieniężnymi niezbędnymi na pokrycie wymaganego wkładu własnego.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 42, 62, 74, 82, 109, str. 1639-1641)

Faktycznie realizowany montaż finansowy tych inwestycji był zgodny z zaplanowanym i zapewniał pokrycie całego budżetu danej inwestycji .

⁷⁹ W kwocie wydatków ujętej w analizie nie uwzględniono rezerwy na nieprzewidziane wydatki w wys. 2 444,5 tys. zł, z której Spółka nie zamierzała korzystać, a która wchodziła w skład kosztów całkowitych projektu ujętych we wniosku o dofinansowanie.

W ramach zadania *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary* całkowite wydatki wyniosły 9 324,9 tys. zł, w tym wydatki kwalifikowalne 7 495,8 tys. zł i wydatki niekwalifikowalne 1 829,1 tys. zł. Kwota wypłaconego dofinansowania wyniosła 4 488,8 tys. zł, a kwota dofinansowania rozliczonego 4 476,0 tys. zł. Wartości te były zgodne z umową o dofinansowanie (po zmianach). W dniu 26 czerwca 2019 r. Spółka zwróciła kwotę 12,8 tys. zł (co stanowiło 0,3% dofinansowania) w związku z faktem, iż kontrahent na którego rzecz dokonano płatności został wykreślony z ewidencji działalności gospodarczej na podstawie orzeczenia sądu o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej. Kwestię tą szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 261-271 plik 86, str. 930-933 pliki 34, 38, str. 1644-1659 pliki 163-165, str. 1802-1964)

W ramach zadania *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej* całkowite wydatki wyniosły 20 677,0 tys. zł, w tym wydatki kwalifikowalne 12 836,3 tys. zł. Kwota dofinansowania wyniosła 5 460,7 tys. zł. Wartości te nie przekraczały kwot określonych w umowie o dofinansowanie (po zmianach). Na dzień kontroli realizacja zadania została zakończona i pozostawało ono w trakcie końcowego rozliczenia.

(akta kontroli str. 261-271 plik 23, str. 930-933 plik 12, str. 938)

W ramach zadania *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane* całkowite wydatki do 3 marca 2021 r. wyniosły 8 542,1 tys. zł, w tym wydatki kwalifikowalne 6 090,5 tys. zł. Kwota dofinansowania wyniosła 4 846,2 tys. zł. Wartości te nie przekraczały kwot określonych w umowie o dofinansowanie (po zmianach). Na dzień kontroli zadanie pozostawało w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 45, 61, str. 930-933 plik 24)

W ramach zadania *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* wydatki kwalifikowalne do 16 czerwca 2021 r. wyniosły 22 074,6 tys. zł, Kwota dofinansowania środkami z dotacji wyniosła 8 829,8 tys. zł, a z pożyczki 13 244,8 tys. zł. Wartości te nie przekraczały kwot określonych w umowach o dofinansowanie (po zmianach). Na dzień kontroli zadanie pozostawało w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 68, 72, 77, 80, str. 930-933 pliki 29,33)

7. Wśród barier w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji związanych z geotermalnymi instalacjami ciepłowniczymi, Prezes Zarządu Spółki wskazał, że obecnie nie ma możliwości finansowania inwestycji w obszarze źródła geotermalnego, które bezpośrednio nie powodują przyrostu mocy z odnawialnego źródła energii, choć powodują zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i zapewniają ciągłość dostaw do odbiorców. Wskazał także, że gromadzenie środków własnych koniecznych do sfinansowania inwestycji odtworzeniowych może trwać kilkadziesiąt lat, co ogranicza rozwój Spółki. Ponadto Prezes Zarządu Spółki wskazał, że każde dofinansowanie ze środków zewnętrznych wiąże się z zaangażowaniem środków własnych, co powoduje ograniczenie możliwości finansowania przez przedsiębiorstwo inwestycji w kolejnych latach.

(akta kontroli str. 1352)

8. Zakres rzeczowy poszczególnych zadań inwestycyjnych został ujęty w przyjętych planach inwestycyjnych Spółki.

Zadanie pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* obejmowało: budowę sieci i przyłączy ciepłowniczych do 123 odbiorców

wraz z przepompowniami o łącznej długości 6,21 km⁸⁰, w tym budowę sieci w rejonie ul. Krzeptówki i Kościeliskiej w Zakopanem, ul. Tatrzańskiej i Piłsudskiego w Poroninie, przepompowni na ul. Gładkie w Zakopanem oraz budowę przyłączy na terenie Miasta Zakopane i gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary. Wymieniony zakres rzeczowy znajdował swoje odzwierciedlenie w planach inwestycyjnych Spółki na lata 2017, 2018 i 2019.

Zadanie pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* obejmowało: zakup i instalację sprężarkowej pompy ciepła wraz z niezbędnymi urządzeniami i instalacjami, kwasowanie odwiertu produkcyjnego PGP-3, modernizację odcinków rurociągu zrzutowego (142 mb) i zatłaczającego (247 mb), modernizację zaworów na głowicach otworów chłonnych PGP-2 i PAN-1. W wyniku zmian umowy o dofinansowanie z zakresu rzeczowego projektu usunięto montaż pompy ciepła, natomiast dodano przeprowadzenie zabiegu kwasowania w otworze PGP-2, wykonanie otworu bocznego tzw. *Side-traka* z otworu pionowego PGP-2, wykonanie zabiegu intensyfikacji (kwasowania) w otworze bocznym do 30 listopada 2020 r. oraz dostawę, instalację i montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej. W ciągu dalszej realizacji projektu z zakresu rzeczowego projektu wykreślono wykonanie otworu bocznego z otworu PGP-2 i jego kwasowanie. Wskazany powyżej zakres rzeczowy znajdował swoje odzwierciedlenie w planach inwestycyjnych Spółki na lata 2017-2020. W planie nakładów inwestycyjnych na 2016 r. przewidziano warunkowe ujęcie zadania, uzależnione od otrzymania dofinansowania. Zakup i montaż pompy ciepła był ujęty w planach na lata 2017, 2018 i 2019. Po rezygnacji z jej zakupu, w planie na 2020 r. ujęto dostawę, instalację i montaż dwóch wymienników ciepła.

Zadanie pn. *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* obejmowało budowę odcinków osiedlowej sieci ciepłowniczej w Zakopanem o łącznej szacowanej długości 4 500 m wraz z przyłączami do budynków. Zadanie nie zostało ujęte w planie inwestycyjnym Spółki na 2018 r., gdyż w dacie jego przyjęcia nie postanowiono jeszcze o realizacji inwestycji, a w okresie późniejszym nie dokonywano aktualizacji tego planu. Zgoda na zawarcie umowy o dofinansowanie projektu została wyrażona uchwałą Rady Nadzorczej⁸¹. Budowa sieci i przyłączy indywidualnych została natomiast ujęta w kolejnych planach na lata 2019, 2020 i 2021.

Zadanie pn. *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* obejmowało: opracowanie projektu oraz wiercenie otworu Biały Dunajec PGP-5 o głębokości 3 523 m, opracowanie projektu oraz pogłębienie i rekonstrukcję odwiertu Biały Dunajec PGP-2, wykonanie rurociągu zatłaczającego z pompowni geotermalnej do głowicy odwiertu PGP-5, zakup i montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej o mocy ok 7,8 MW każdy. Powyższy zakres rzeczowy znajdował swoje odzwierciedlenie w planach inwestycyjnych Spółki na lata 2020-2021.

Wartość nakładów inwestycyjnych wchodzących w skład poszczególnych zadań była ujmowana w corocznych planach inwestycyjnych Spółki w wartościach netto, na podstawie danych szacunkowych, określanych przed rozpoczęciem realizacji zadania bądź w trakcie jego realizacji.

(akta kontroli str. 1438-1631)

⁸⁰ Po aneksowaniu umowy o dofinansowanie – 5,85 km.

⁸¹ Uchwała nr 1/59/poza posiedzeniem/18/VIIRN Rady Nadzorczej VIII kadencji z dnia 17 grudnia 2018 r.

Termin realizacji projektu pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* ustalono na 30 kwietnia 2020 r. Faktycznie inwestycję zrealizowano przed upływem tego terminu.

Termin realizacji projektu pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* (okres kwalifikowalności wydatków) ustalono na: od 1 marca 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. (a po aneksowaniu – do 31 grudnia 2020 r.). Przesunięcie terminu realizacji wynikało z późniejszej niż planowano realizacji procedur przetargowych w wyniku zmiany przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁸² i opóźnionego uzyskania przez beneficjanta funkcjonalności podmiotu publicznego na platformie ePUAP oraz czasu oczekiwania na przekazanie pompy ciepła do eksploatacji, wynoszącego 450 dni od dnia podpisania umowy⁸³. Faktycznie inwestycję zrealizowano przed upływem przesuniętego terminu realizacji.

(akta kontroli str. 1632-1634, 1701-1703, 1971-1978)

Termin realizacji projektu *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* ustalono na okres od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2020 r. (po aneksowaniu – do 31 grudnia 2021 r.). Konieczność przesunięcia terminu realizacji projektu wynikała z trudności, na jakie napotkali wykonawcy robót (opóźnienia w dostawach materiałów, braki kadrowe, ograniczona dostępność podłączanych obiektów) z powodu epidemii SARS-CoV-2, a także związanego z nią wydłużenia niektórych procedur administracyjnych spowodowanego zmianami w organizacji pracy urzędów. Na dzień kontroli zadanie pozostawało w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 1635-1636, 1971-1978)

Termin realizacji projektu pn. *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* ustalono na okres od II kwartału 2020 r. do IV kwartału 2021 r. W trakcie realizacji zadania nastąpiło przesunięcie terminu montażu dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej z okresu od II do IV kwartału 2020 r. na okres od III kwartału 2020 r. do III kwartału 2021 r. Wynikało to z opóźnienia montażu dwóch wymienników ciepła i wykończenia budynku w ramach odrębnego projektu dofinansowanego z POIiŚ, działanie 1.1⁸⁴. Prowadzenie prac związanych z włączeniem nowych wymienników do systemu wymagało zatrzymania produkcji ze źródła geotermalnego, prace te mogły być prowadzone wyłącznie poza sezonem grzewczym. Dlatego montaż wymienników realizowanych w ramach projektu *Polska Geotermia Plus* został przesunięty na okres letni, tj. III kwartał 2021 r. Na dzień kontroli zadanie pozostawało w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 70, 73, 78, 81, str. 1637-1638, 1779, 1971-1978)

⁸² Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Przetarg na dostawę pompy ciepła i wybór dostawcy planowano na IV kwartał 2018 r. Późniejsze niż planowano ogłoszenie przetargu było następstwem konieczności uzyskania przez beneficjenta funkcjonalności podmiotu publicznego na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej dla podmiotu publicznego – PEC Geotermia Podhalańska S.A., wynikającej z elektronicznej zamówień publicznych od 18 października 2018 r.

⁸³ Pompa ciepła jaka miała być zamontowana w Ciepłowni Geotermalnej to wyrób specjalistyczny, wymagający wcześniejszego zaprojektowania i miał być wykonany pod indywidualne zamówienie. W późniejszym okresie, w związku z lepszymi niż oczekiwano wynikami kwasowania otworu PGP-3, z zakupu pompy zrezygnowano.

⁸⁴ *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.*

9. W przeważającej liczbie przypadków zadania realizowane w latach 2015-2021 przy udziale środków publicznych wykonywane były w zakresie rzeczowym i finansowym oraz w terminach zgodnych z warunkami zawartych umów o dofinansowanie.

Zadanie p.n. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* było realizowane w terminach określonych w umowie o dofinansowanie, tj. do 31 lipca 2019 r. Umowa o dofinansowanie⁸⁵ przewidywała wybudowanie 6,21 km sieci ciepłowniczych⁸⁶ (w tym 0,19 km w 2017 r., 3,72 km w 2018 r., 2,28 km w 2019 r. i 0,01 km w 2020 r.) i podłączenie 123 odbiorców, a po aneksowaniu 5,85 km (w tym 0,9 km w 2017 r., 4,7 km w 2018 r. i 0,25 km w 2019 r.) i podłączenie 123 odbiorców. Faktycznie do 31 lipca 2019 r. zrealizowano budowę 5,85 km sieci ciepłowniczych. Przyczyną wykonania mniejszej długości sieci niż początkowo zakładano było wycofanie w trakcie realizacji inwestycji zgód właścicieli części nieruchomości na wejście w teren oraz szacunkowy charakter długości przyłączy, dla których Spółka nie posiadała dokumentacji projektowej⁸⁷. W trakcie realizacji inwestycji pozyskano nowych odbiorców, do których przyłącza zostały wykonane w porozumieniu z instytucją zarządzającą. Dzięki temu wymagana liczba 123 przyłączy została osiągnięta.

(akta kontroli str. 930-933 pliki 34-46, str. 1971-2013)

W ramach zadania pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii ciepłej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* przewidziano: budowę budynku pompy ciepła, montaż pompy ciepła, kwasowanie otworu PGP-3, modernizację pomp wspomagających, modernizację pomp załączających, modernizację zaworów na głowicach otworów PGP-2 i PAN-1, modernizację rurociągów geotermalnych o długości o 420 m. Zakres rzeczowy zadania zmieniono w trakcie jego realizacji. W związku z lepszymi niż oczekiwano wynikami kwasowania otworu PGP-3, w celu optymalnego wykorzystania źródła geotermalnego, zamiast montażu pompy ciepła postanowiono wykonać kwasowanie otworu PGP-2, wykonać otwór boczny (tzw. *side-trak*) z otworu pionowego PGP-2, wykonać kwasowanie w otworze bocznym oraz zamontować dwa wymienniki ciepła w Ciepłowni Geotermalnej

Budowę budynku pompy ciepła⁸⁸ ukończono 27 września 2018 r. zamiast w początkowo przewidzianym terminie 31 lipca 2018 r. Wykonawca robót budowlanych przedłożył spółce informację pobliskiego odbiorcy ciepła z 12 czerwca 2018 r., dla którego realizacja przedmiotowego budynku pompy ciepła wiązała się z przerwą w dostawie prądu, w której wnioskował on o przesunięcie wykonywania prac na okres po zakończeniu sezonu turystycznego, tj. na wrzesień. W dniu 20 czerwca 2018 r. zawarto aneks do umowy z wykonawcą, którym ustalono termin wykonania budynku pompy ciepła na wrzesień 2018 r. Ówczesnie obowiązujący harmonogram realizacji projektu przewidywał realizację budynku pompy ciepła do 31 lipca 2018 r. Zmiana tego terminu na 31 grudnia 2018 r. nastąpiła dopiero w harmonogramie sporządzonym 20 lutego 2019 r., stanowiącym załącznik do aneksu do umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.01-00-0012/17-02 z 15 marca 2019 r.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 2-9, 37-39, str. 1724-1745, 1770-1774, 1792-1795)

⁸⁵ Wg wniosku o dofinansowanie, stanowiącym załącznik nr 2 do umowy.

⁸⁶ Rozumianych łącznie jako długość sieci i przyłączy ciepłowniczych.

⁸⁷ Przyłącza wykonywane na podstawie art. 29a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.) oraz przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 716, ze zm.).

⁸⁸ W którym po rezygnacji z zakupu pompy ciepła zlokalizowano wymienniki ciepła.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że zmiana terminu realizacji budynku pompy ciepła nie spowodowała wydłużenia okresu realizacji całego projektu, w związku z czym beneficjent nie miał obowiązku zgłaszania tej zmiany przed zawarciem aneksu z wykonawcą. Wskazał także, że zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie tylko zmiana harmonogramu projektu, która powodowałaby wydłużenie okresu jego realizacji, wymagała aneksowania umowy o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 1968)

Modernizację pomp wspomagających zakończono w II kwartale 2018 r., zamiast w przewidzianym terminie 31 marca 2018 r. Opóźnienie spowodowane było wystąpieniem niekorzystnych warunków atmosferycznych (niskich temperatur uniemożliwiających demontaż starych agregatów pompowych).

Modernizację zaworów na głowicach otworów PGP-2 i PAN-1 przeprowadzono do 26 października 2018 r., zamiast w przewidzianym terminie 30 czerwca 2018 r. Opóźnienie wynikało z faktu, iż w pierwszym postępowaniu na wyłonienie wykonawcy zadania nie wpłynęła żadna oferta.

Modernizację rurociągów geotermalnych o długości o 420 m przeprowadzono do 26 lipca 2018 r., zamiast w przewidzianym terminie 31 maja 2018 r. w związku z brakiem możliwości wymiany rurociągu DN200 z powodu niemożności wyłączenia kabla energetycznego średniego napięcia biegnącego wzdłuż odcinka rury przeznaczonego do wymiany ze względu na awarię drugiego kabla SN.

Dostawa, instalacja i montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej została zrealizowana do 31 października 2020 r., zamiast w przewidzianym terminie 30 czerwca 2020 r. z powodu ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie epidemii i wynikających z niego opóźnień w dostawach. Ostatecznie, z zakresu rzeczowego projektu wykreślono wykonanie otworu bocznego z otworu PGP-2 i jego kwasowanie, co było spowodowane stwierdzonym w trakcie robót złym stanem technicznym otworu i sytuacją awaryjną, w wyniku której zanikła chłonność otworu. W wyniku wykonanego udrożnienia uzyskano chłonność otworu na poziomie wyższym niż przed rozpoczęciem prac⁸⁹. W związku ze zmianą zakresu rzeczowego projektu, wysokość dofinansowania została obniżona.

(akta kontroli str. str. 930-933 pliki 1-14, str. 1632-1634, 1778-1795, 1971-1978)

Realizacja zadania pn. *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* została przewidziana na okres od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2020 r. (po zmianie – do 31 grudnia 2021 r.) i obejmowała budowę 4,5 km sieci ciepłowniczych i 150 przyłączy. Do 3 marca 2021 r. zbudowano 4,55 km sieci ciepłowniczych (101,1% zaawansowania) oraz wykonano 128 szt. przyłączy (85,33% zaawansowania).

(akta kontroli str. str. 930-933 pliki 15-25, str. 1635-1636, 1971-1978)

W ramach zadania pn. *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* przewidywano: wiercenie otworu Biały Dunajec PGP-5, pogłębienie i rekonstrukcję otworu Biały Dunajec PGP-2, budowę rurociągu zatłaczającego z pompowni geotermalnej do głowicy odwiertu PGP-5 oraz zakup i montaż dwóch wymienników ciepła w Ciepłowni Geotermalnej o mocy ok. 7,8 MW każdy. Termin realizacji tych robót przewidziano na III i IV kwartał 2021 r. Do 14 czerwca 2021 r. zrealizowano roboty o wartości 22 586,7 tys. zł netto (27 781,6 tys. zł brutto, tj. 63,99% kosztów całkowitych projektu). Roboty realizowano zgodnie z harmonogramem.

(akta kontroli str. str. 930-933 pliki 26-33, str. 1637-1638, 1971-1978)

⁸⁹ Chłonność wzrosła z 400 m³/h przed rozpoczęciem prac do 430 m³/h po ich zakończeniu.

W wyniku realizacji zakończonego projektu inwestycyjnego pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii ciepłej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* osiągnięto założone efekty jego realizacji, tj. dodatkową zdolność wytwarzania energii w wys. 6,713 MWt oraz liczbę jednostek wytwarzania energii ciepłej z odnawialnych źródeł energii⁹⁰ – 1 szt. Pozostałe efekty realizacji zadania⁹¹ zostały przewidziane do osiągnięcia w 2021 r. Efekty zakończonego projektu inwestycyjnego pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza*⁹² zostały przewidziane do osiągnięcia w 2021 r.

Pozostałe dwa realizowane zadania inwestycyjne, tj. *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* oraz *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii ciepłej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* na dzień kontroli pozostawały w trakcie realizacji, a osiągnięcie ich efektów przewidziano na okres po jej zakończeniu.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 1-109, str. 930-933 plik 12, str. 938, 1695-1710, 1971-1978)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W ramach realizacji projektu pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary*, współfinansowanego ze środków RPO WM 2014-2020, ówczesny Prezes Geotermii Podhalańskiej udzielił w dniu 27 grudnia 2018 r.⁹³ zamówienia na przeprowadzenie kampanii edukacyjnej na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej podmiotowi, wobec którego 10 stycznia 2017 r. został orzeczony sądowy zakaz prowadzenia działalności gospodarczej, uprawomocniony 5 października 2018 r. i który na dzień zawarcia umowy oraz wystawienia faktur dokumentujących jej realizację nie był zarejestrowany jako podatnik podatku VAT. Wartość udzielonego zamówienia wynosiła 17,0 tys. zł netto.

(akta kontroli str. 1889-1896, 1938-1944, 2053-2062)

Realizacja umowy została potwierdzona protokołami częściowego odbioru przedmiotu umowy: z 4 lutego 2019 r., 27 lutego 2019 r., 25 marca 2019 r., 23 kwietnia 2019 r. i 22 maja 2019 r. oraz fakturami VAT: nr 2/02/2019 z 4 lutego 2019 r. na 4 920 zł brutto, nr 4/02/2019 z 27 lutego 2019 r. na 4 920 zł brutto, nr 3/03/2019 z 25 marca 2019 r. na 4 920 zł brutto, nr 4/04/2019 z 23 kwietnia 2019 r. na 3 690 zł brutto i nr 3/05/2019 z 22 maja 2019 r. na 3 690 zł brutto. Odbioru przedmiotu umowy po stronie Spółki dokonał Prezes Zarządu. Faktury sprawdziły: pod względem merytorycznym Kierownik Biura Spółki, pod względem formalno-rachunkowym Specjalista ds. Księgowości i Główny Księgowy, natomiast zatwierdził do wypłaty Prezes Zarządu Spółki. W wyniku realizacji umowy Spółka dokonała w 2019 r. na rzecz kontrahenta płatności na kwotę łączną kwotę 22,1 tys. zł, tj. 4 920 zł 7 lutego 2019 r., 4 920 zł 1 marca 2019 r., 4 920 zł 4 kwietnia 2019 r., 3 690 zł 29 kwietnia 2019 r. i 3 690 zł 24 maja 2019 r.

(akta kontroli str. 1945-1964)

⁹⁰ Dalej: OZE.

⁹¹ Produkcja energii ciepłej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE – 9593 MWht/rok oraz szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych (CO₂) – 2 378,89 Mg/rok.

⁹² Zmniejszenie emisji pyłów PM10 z 10,364 Mg/rok do 0,519 Mg/rok, pyłów PM2,5 z 4,448 Mg/rok do 0,223 Mg/rok, gazów cieplarnianych (CO₂) o 2 783,122 Mg/rok.

⁹³ Umowa nr 87/2018.

Po powzięciu informacji, iż kontrahent nie jest czynnym podatnikiem VAT na dzień wystawienia faktury⁹⁴, Spółka dokonała sprawdzenia danych przedsiębiorcy w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, ujawniając przedmiotowy zakaz. Do dnia sprawdzenia przedmiotowych danych w ewidencji, Spółka otrzymała refundację wydatków ze środków unijnych w wys. 12,8 tys. zł⁹⁵.

(akta kontroli str. 930-933 pliki 38-39, 45-46, str. 1805)

W związku z powyższymi okolicznościami, 26 czerwca 2019 r. Spółka dokonała zwrotu kwoty 12,8 tys. zł⁹⁶ na rachunek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, a w dniu 29 października 2019 r. złożyła w prokuraturze zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

(akta kontroli str. 1802-1874, 1876-1881)

Stosownie do postanowień art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁹⁷ kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą, w tym z tytułu nadzoru, również w przypadku, gdy określone obowiązki w zakresie rachunkowości zostaną powierzone innej osobie lub przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 11 ust. 2 tej ustawy, za ich zgodą. W przypadku gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu.

Prezes Zarządu Geotermii Podhalańskiej wyjaśnił, że Spółka nie jest w stanie stwierdzić, czy wpis firmy był weryfikowany w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na dzień wyboru oferty, oraz że informacja o zakazie prowadzenia działalności na dzień wyboru oferty nie widniała w ewidencji, gdyż pojawiła się w dniu 15 lutego 2019 r. Informację o orzeczeniu wobec kontrahenta zakazu prowadzenia działalności gospodarczej Spółka powzięła 13 czerwca 2019 r.

(akta kontroli str. 1802-1805)

Prezes Zarządu Spółki wskazał także, że na dzień podpisania umowy nie dokonano sprawdzenia statusu kontrahenta jako podatnika podatku VAT. Wskazał ponadto, że Spółka nie posiada procedur nakazujących weryfikację, czy kontrahent jest czynnym podatnikiem podatku VAT.

(akta kontroli str. 1969-1970)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że realizowane w okresie objętym kontrolą przez Spółkę zadania inwestycyjne związane z wykorzystaniem wód termalnych, dofinansowane środkami zewnętrznymi, były wykonalne i racjonalne z ekonomiczno-społecznego punktu widzenia.

Spółka zapewniła pokrycie zaplanowanego wkładu własnego w realizację prowadzonych inwestycji. Zdolność Spółki do jego pokrycia wynikała z analiz przeprowadzanych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie, wskazujących, że będzie ona dysponować środkami finansowymi w niezbędnej wysokości. Faktycznie zastosowany montaż finansowy tych inwestycji był zgodny z zaplanowanym i zapewniał pokrycie całego budżetu danej inwestycji.

W ocenie NIK zawarcie umowy i dokonanie wydatków na rzecz podmiotu, wobec którego orzeczono prawomocny zakaz prowadzenia działalności gospodarczej i który na dzień zawarcia tej umowy oraz wystawienia faktur VAT nie był zarejestrowany jako podatnik podatku VAT nie zostało poprzedzone wystarczającymi działaniami Spółki, zmierzającymi do ustalenia wiarygodności tego

⁹⁴ Powiadomienie JPK z 12 czerwca 2019 r.

⁹⁵ 12 750,00 zł, tj. 85% z kwoty netto faktur przedstawionych we wniosku o refundację, wynoszącej 15 000,00 zł.

⁹⁶ 12 817,00 zł, w tym należność główna 12 750,00 zł i odsetki 67,00 zł.

⁹⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

kontrahenta. Skutkowało to koniecznością zwrotu otrzymanego przez Spółkę dofinansowania zewnętrznego w wys. 12,8 tys. zł. Należy przy tym zauważyć, że Spółka z własnej inicjatywy podjęła odpowiednie działania, m.in. kierując w dniu 29 października 2019 r. zawiadomienie do organów ścigania.

Zakres rzeczowy zadań inwestycyjnych wykonywanych przez Spółkę w latach 2015-2021 był zgodny z przyjętymi przez nią planami inwestycyjnymi. Zadania te w przeważającej większości realizowane były w zakresie finansowym oraz w terminach zgodnych z postanowieniami zawartych umów o dofinansowanie, natomiast zaistniałe opóźnienia w pozostałych przypadkach spowodowane były nieprzewidywanymi i niezależnymi od Spółki okolicznościami zewnętrznymi. W wyniku realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych osiągnięte zostały zakładane efekty dla tych działań.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Efekty funkcjonowania ciepłowni geotermalnych

1. Realizowane przez Geotermię Podhalańską w okresie objętym kontrolą przedsięwzięcia inwestycyjne zostały poprzedzone przeprowadzeniem analiz i ocen efektywności przyszłej inwestycji. Założenia przyjęte odnośnie do poziomu sprzedaży ciepła i jego cen były oparte o racjonalne przesłanki.

Dla zadania pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* określono wskaźniki efektywności finansowej projektu: FNPV/C (finansowa wartość bieżąca netto): -7560,5 tys. zł, FRR/C (finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji): -15,3% (wartości obliczone przy stopie dyskontowej 4%). Projekt z uwagi na swoją specyfikę (budowanie sieci i przyłączy wśród rozproszonej zabudowy domów) nie wykazywał rentowności. Ujemna wartość wskaźnika FNPV/C oznaczała, iż projekt kwalifikował się do wsparcia ze środków zewnętrznych (tj. dotacji). Bez pozyskania zewnętrznego finansowania realizacja projektu byłaby niemożliwa na chwilę opracowania analizy.

Odnośnie do poziomu sprzedaży ciepła i jego cen, analizę oparto na podstawie planowanych na 2017 r. przychodów netto ze sprzedaży i zrównanych z nimi oraz faktycznych wartości przychodów ze sprzedaży ciepła i jej wielkości w 2016 r.

W zakresie finansowania projektu zaplanowano realizację projektu z wykorzystaniem dofinansowania typu dotacyjnego ze środków unijnych w ramach RPO WM 2014-2020. Przyjęto dofinansowanie środkami zewnętrznymi w wys. 7 743,5 tys. zł oraz finansowanie środkami własnymi Spółki w wys. 3 461,8 tys. zł, z czego 2 095,3 tys. zł stanowił podatek VAT od inwestycji, odnośnie do którego Spółka zaplanowała wystąpienie o zwrot do właściwego miejscowo urzędu skarbowego⁹⁸. Ponadto zaplanowano sfinansowanie ze środków własnych kosztów kwalifikowalnych projektu w wys. 1 366,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 106-109, str. 1353-1368)

Dla zadania pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* określono wskaźniki efektywności finansowej projektu: FNPV/C: -15 516,9 tys. zł oraz FRR/C: -10,94%. Efektywność finansową kapitału własnego oszacowano na podstawie wskaźników: FNPV/K (wartości bieżącej netto): -2 081,2 tys. zł i FRR/K (wewnętrznej stopy zwrotu z kapitału własnego): -2,88%.

Uzyskane wyniki świadczyły, iż projekt nie mógł być rozpatrywany w kategoriach projektów stricte komercyjnych. Mimo uzyskania ujemnej wartości wskaźnika NPV

⁹⁸ Podatek mógł być odzyskany na podstawie art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2021 r. poz. 685, ze zm.).

podjęto decyzję o wdrożeniu projektu, na podstawie oczekiwanych korzyści o charakterze społeczno-ekonomicznym, których nie można wyrazić wyłącznie w ujęciu pieniężnym.

Odnośnie do poziomu sprzedaży ciepła i jego cen do analizy przyjęto: planowaną sprzedaż mocy w 2016 r. – na podstawie średniej miesięcznej mocy zamówionej w 2016 r., a w latach kolejnych (do 2036 r.) – na podstawie mocy zamówionej w grudniu 2016 r., sprzedaż ciepła w 2016 r. i w latach kolejnych (do 2036 r.) – na podstawie faktycznej sprzedaży ciepła w 2016 r., średnią cenę za dostarczoną moc w 2016 r. – na podstawie przychodów z tytułu mocy zamówionej i jej przesyłu w 2016 r. oraz średniej miesięcznej mocy zamówionej w 2016 r., średnią cenę za dostarczoną energię w 2016 r. – na podstawie przychodów ze sprzedaży energii cieplnej w 2016 r. i faktycznej wielkości sprzedaży ciepła w 2016 r.

W zakresie finansowania projektu zaplanowano realizację projektu z wykorzystaniem finansowania typu dotacyjnego ze środków unijnych w ramach POIiŚ 2014-2020. Przyjęto finansowanie z dotacji w wys. 14 150 tys. zł oraz ze środków własnych Geotermii Podhalańskiej w wys. 15 917,3 tys. zł, w ramach których zaplanowano sfinansowanie kosztów niekwalifikowalnych projektu w wys. 5 622,4 tys. zł, na które składał się podatek VAT od inwestycji, odnośnie do którego Spółka zaplanowała wystąpienie o zwrot. Ponadto zaplanowano sfinansowanie ze środków własnych kosztów kwalifikowalnych projektu w wys. 10 294,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 40-44, str. 1353-1368)

Dla zadania pn. *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* określono wskaźniki efektywności finansowej projektu FNPV/C: -4 867 tys. zł oraz FRR/C: -9,76%. Efektywność finansową kapitału własnego oszacowano na podstawie wskaźników: FNPV/K: -112 tys. zł oraz FRR/K: -0,94%. Realizowany projekt cechował się brakiem efektywności ekonomicznej, mierzonej wskaźnikami FNPV/C i FRR/C. Z ekonomicznego punktu widzenia, otrzymanie wnioskowanej dotacji było warunkiem koniecznym do realizacji projektu. Za jego realizacją przemawiały korzyści o charakterze społeczno-ekonomicznym, w szczególności związane z ochroną środowiska, wynikające z likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń.

Odnośnie do poziomu sprzedaży ciepła i jego cen do analizy przyjęto: zamówioną moc cieplną w 2017 r. – na podstawie mocy zamówionej w grudniu 2017 r., sprzedaż ciepła w 2017 r. – na podstawie faktycznej sprzedaży ciepła w 2017 r. (w latach kolejnych założono wzrost ww. wartości o: 11 818 GJ w 2019 r., 23 636 GJ w 2020 r. i o 35 454 GJ rocznie w latach 2021-2042), przychody ze sprzedaży ciepła w 2017 r. – na podstawie faktycznych przychodów ze sprzedaży ciepła w 2017 r. (w latach kolejnych założono wzrost wysokości przychodów ze sprzedaży ciepła w grupie M1 o: 579,5 tys. zł w 2019 r., 1 159,1 tys. zł w 2020 r. i o 1 738,6 tys. zł rocznie w latach 2021-2042), średnią cenę ciepła – na podstawie ilorazu przychodów ze sprzedaży ciepła i wielkości jego sprzedaży w 2017 r. (takie same wartości założono w latach kolejnych, tj. do 2042 r.).

W zakresie finansowania projektu zaplanowano jego realizację z wykorzystaniem finansowania typu dotacyjnego ze środków unijnych w ramach POIiŚ 2014-2020. Przyjęto finansowanie z dotacji w wys. 5 111,3 tys. zł oraz ze środków własnych Spółki w wys. 2 786,6 tys. zł, w ramach których zaplanowano sfinansowanie kosztów niekwalifikowalnych projektu w wys. 1 476,8 tys. zł, na które składał się podatek VAT od inwestycji, odnośnie do którego Spółka zaplanowała wystąpienie o zwrot. Ponadto zaplanowano sfinansowanie ze środków własnych kosztów kwalifikowalnych projektu w wys. 1 309,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 62-67, str. 1353-1368)

Dla zadania pn. *Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* określono wskaźniki efektywności finansowej projektu FNPV/C: -20 886,3 tys. zł oraz FRR/C: -7,53%. Efektywność finansową kapitału własnego oszacowano na podstawie wskaźników: FNPV/K: -7 697,4 tys. zł oraz FRR/K: -3,97%. Z ekonomicznego punktu widzenia, otrzymanie wnioskowanej dotacji było warunkiem koniecznym do realizacji projektu. Za jego realizacją przemawiały korzyści o charakterze społeczno-ekonomicznym, w szczególności związane z ochroną środowiska i zmniejszeniem emisyjności produkcji ciepła.

Odnosnie do poziomu sprzedaży ciepła i jego cen do analizy przyjęto: zamówioną moc cieplną w 2018 r. – na podstawie średniej miesięcznej mocy zamówionej w 2018 r., a w 2019 r. i w latach kolejnych (do 2039 r.) – na podstawie ww. wartości powiększonej o 6,1%, sprzedaż ciepła w 2018 r. – na podstawie faktycznej sprzedaży ciepła w 2018 r., a w 2019 r. i w latach kolejnych (do 2039 r.) – na podstawie ww. wartości powiększonej o 6,1%, średnią cenę za moc: w latach 2018 i 2019 – na podstawie przychodów z tytułu mocy zamówionej w 2018 r. i średniej miesięcznej mocy zamówionej w 2018 r., a w 2020 r. i w latach kolejnych, tj. do 2039 r. – na podstawie ww. wartości z 2018 r. powiększonych o 4,3%, średnią cenę ciepła w latach 2018 i 2019 – na podstawie przychodów ze sprzedaży energii cieplnej w 2018 r. i wielkości jej sprzedaży w 2018 r., a w 2020 r. i w latach kolejnych, tj. do 2039 r. – na podstawie ww. wartości z 2018 r. powiększonych o 4,3%.

W zakresie finansowania projektu zaplanowano jego realizację z wykorzystaniem finansowania z dotacji NFOŚiGW i pożyczki NFOŚiGW, w ramach programu *Polska Geotermia Plus*. Przyjęto finansowanie z dotacji w wys. 13 886,0 tys. zł, z pożyczki w wys. 20 829,0 tys. zł oraz ze środków własnych Geotermii Podhalańskiej w wys. 8 107,5 tys. zł, w ramach których zaplanowano sfinansowanie kosztów niekwalifikowalnych projektu, na które składał się podatek VAT od inwestycji w wys. 8 007,5 tys. zł, odnośnie do którego Spółka zaplanowała wystąpienie o zwrot. Ponadto zaplanowano sfinansowanie ze środków własnych kosztów projektów robót geologicznych w wys. 100,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 74-76, 82-84, str. 1353-1368)

2. Prowadzona przez Spółkę w latach 2015-2020 działalność, w tym eksploatacja wód termalnych i sprzedaż ciepła⁹⁹, sprzedaż energii elektrycznej i świadectw pochodzenia, sprzedaż towarów i materiałów oraz sprzedaż świadectw efektywności energetycznej zapewniała pokrycie kosztów tej działalności¹⁰⁰. W każdym z tych lat Spółka osiągnęła zysk ze sprzedaży, wynoszący: w 2015 r. – 138,7 tys. zł, w 2016 r. – 913,4 tys. zł, w 2017 r. – 1 755,2 tys. zł, w 2018 r. – 1 278,8 tys. zł, w 2019 r. – 2 530,0 tys. zł i w 2020 r. – 1 313,9 tys. zł.

Zysk netto kształtował się na poziomie: w 2015 r. – 3 134,4 tys. zł, w 2016 r. – 4 060,5 tys. zł, w 2017 r. – 3 712,1 tys. zł, w 2018 r. – 2 772,2 tys. zł, w 2019 r. – 6 144,3 tys. zł i w 2020 r. – 3 549,4 tys. zł¹⁰¹.

Wskaźnik rentowności netto sprzedaży¹⁰² wynosił: w 2015 r. – 0,132, w 2016 r. – 0,168, w 2017 r. – 0,145, w 2018 r. – 0,102, w 2019 r. – 0,216 i w 2020 r. – 0,128.

⁹⁹ Zapewniająca w latach 2015-2020 od 90,8% do 96,1% przychodów netto Spółki ze sprzedaży.

¹⁰⁰ W tym w latach 2017, 2019 i 2020 koszty działalności zostały pokryte w całości przez przychody ze sprzedaży ciepła.

¹⁰¹ Na wysokość zysku netto, oprócz zysku ze sprzedaży, składały się pozostałe przychody operacyjne i finansowe, w tym m.in. przychody związane z rozliczeniem w czasie dotacji, wyliczone proporcjonalnie do odpisów z tyt. amortyzacji majątku trwałego sfinansowanego z dotacji, rozliczenie w 2016 r. i 2018 r. nadpłaty z tyt. podatku od nieruchomości, przychody z tyt. rozwiązania niewykorzystanych rezerw i odpisów, otrzymane odsetki.

¹⁰² Liczony jako stosunek wyniku finansowego netto do przychodów ze sprzedaży.

Wskaźnik płynności bieżącej¹⁰³ wynosił: w 2015 r. – 2,829, w 2016 r. – 2,917, w 2017 r. – 3,746, w 2018 r. – 2,754, w 2019 r. – 2,671 i w 2020 r. – 1,283.

Wskaźnik płynności szybkiej¹⁰⁴ kształtował się na poziomie: w 2015 r. – 2,590, w 2016 r. – 2,681, w 2017 r. – 3,082, w 2018 r. – 2,327, w 2019 r. – 2,414 i w 2020 r. – 1,195.

Poziom zobowiązań wyniósł na koniec: 2015 r. – 59 800,1 tys. zł, 2016 r. – 56 778,4 tys. zł, 2017 r. – 57 743,7 tys. zł, 2018 r. – 61 030,4 tys. zł, 2019 r. – 55 967,7 tys. zł i 2020 r. – 69 671 tys. zł. Na koniec ww. lat nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 331-751)

Na poziom zobowiązań na koniec poszczególnych lat w największym stopniu wpływała wysokość długoterminowych rozliczeń międzyokresowych biernych¹⁰⁵, na które składały się kwoty z tytułu otrzymanych dotacji w latach poprzednich, na sfinansowanie inwestycji rozliczanych do wysokości amortyzacji poszczególnych lat.

(akta kontroli str. 385, 446, 517, 588, 666, 739)

Na zobowiązania krótkoterminowe Spółki na koniec 2020 r. składały się zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek, zobowiązania wobec kontrahentów z tytułu dostaw i usług oraz prowadzonych inwestycji, a także z tytułu podatków i składek¹⁰⁶. Zwiększony poziom zobowiązań (wpływający na obniżenie wskaźnika płynności bieżącej i szybkiej) na koniec 2020 r. wynikał z faktury na kwotę 10 979,8 tys. zł¹⁰⁷, która wpłynęła do Spółki w 2020 r., a została uregulowana w 2021 r.

(akta kontroli 754-764, 1644-1659 pliki 202, 227-232)

3. Na obszarze obsługiwanym przez Geotermię Podhalańską¹⁰⁸ nie prowadzili działalności konkurencyjni wobec Spółki dostawcy ciepła sieciowego, pochodzącego z innych źródeł. W porównaniu do cen obowiązujących w działającym na terenie pobliskiej gminy¹⁰⁹ MPEC Nowy Targ¹¹⁰, ceny oferowane przez Geotermię Podhalańską były niższe w zakresie cen za zamówioną moc cieplną¹¹¹ i za ciepło¹¹², natomiast były wyższe w zakresie cen za nośnik ciepła¹¹³. Wyższe były także stawki opłat stałych¹¹⁴ i zmiennych¹¹⁵ za usługi przesyłowe oraz stawki opłat za przyłączenie do sieci¹¹⁶. Według wcześniej obowiązujących taryf, ceny oferowane przez Geotermię Podhalańską były niższe od cen MPEC Nowy Targ w zakresie zamówionej mocy cieplnej, ciepła i nośnika ciepła, natomiast wyższe były stawki Geotermii Podhalańskiej z tytułu opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe oraz za przyłączenie do sieci.

(akta kontroli str. 765-803)

¹⁰³ Liczony jako stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych.

¹⁰⁴ Liczony jako stosunek różnicy aktywów obrotowych i zapasów oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych do zobowiązań krótkoterminowych.

¹⁰⁵ Ich wysokość wynosiła: na koniec 2015 r. – 39 451,1 tys. zł, na koniec 2016 r. – 36 236,3 tys. zł, na koniec 2017 r. – 38 511,3 tys. zł, na koniec 2018 r. – 42 377,5 tys. zł, na koniec 2019 r. – 40 697,8 tys. zł i na koniec 2020 r. – 43 306,9 tys. zł.

¹⁰⁶ Podatek dochodowy od osób fizycznych, prawnych, akcyza, składki na ZUS i PFRON.

¹⁰⁷ Faktura z tytułu wiercenia otworu chłonnego PGP-5.

¹⁰⁸ Obejmującym miasto Zakopane, gminy Poronin, Biały Dunajec i częściowo Szafłary.

¹⁰⁹ Miasta Nowy Targ.

¹¹⁰ Wg taryf obowiązujących na 24 maja 2021 r., tj. dla MPEC Nowy Targ, ustalonej decyzją nr OKR.4210.39.2019.TK Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z 7 września 2020 r., dla Geotermii Podhalańskiej Ustalonej decyzją nr OKR.4210.28.2020.RF Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z 21 grudnia 2020 r.

¹¹¹ 3,9-5,9 tys. zł/MW/m-c netto wobec 7,8-11 tys. zł/MW/m-c netto.

¹¹² 17,55-19,55 zł/GJ netto wobec 29,41-76,95 zł/GJ netto.

¹¹³ Z wyjątkiem ceny nośnika ciepła dla grupy taryfowej G – odbiorcy bezpośrednio zasilani z Ciepłowni Geotermalnej. Ceny nośnika ciepła w Geotermii Podhalańskiej wynosiły 18,54 zł/m³ netto (dla grup taryfowych M1, M2 i M4) i 3,35 zł/m³ netto (dla grupy taryfowej G), wobec 17,02 zł/m³ netto w MPEC Nowy Targ (dla grup taryfowych W-OS, W-DS i W-GS).

¹¹⁴ 4,4-5,3 tys. zł/MW/m-c netto wobec 1,5-3,7 tys. zł/MW/m-c netto.

¹¹⁵ 17,06-26,84 zł/GJ netto wobec 7,22-13,65 zł/GJ netto.

¹¹⁶ 313-475 zł/mb netto wobec 162,33-312,61 zł/mb netto (w zależności do średnicy rurociągu).

Średnia cena ciepła¹¹⁷ w Geotermii Podhalańskiej wynosiła w latach 2015-2020 odpowiednio: 55,8; 55,1; 54,2; 55,2; 55,3 i 59,2 zł/GJ netto.

(akta kontroli str. 223, 346, 406, 469, 542, 619, 696)

4. W okresie objętym kontrolą Spółka zrealizowała płatności publicznoprawne w wysokościach:

- składki na ZUS, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych: 10 088,8 tys. zł (rocznie od 1 340,3 tys. zł do 1 825,6 tys. zł i 460,9 tys. zł w I kwartale 2021 r.),
- wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych: 347,9 tys. zł (rocznie od 47,3 tys. zł do 66,6 tys. zł i 11,3 tys. zł w I kwartale 2021 r.),
- płatności na rzecz budżetu państwa z tytułu podatków¹¹⁸: 21 443,1 tys. zł (rocznie od 1 425,3 tys. zł do 4 870,2 tys. zł i 197,8 tys. zł w I kwartale 2021 r.),
- płatności na rzecz budżetów gmin z tytułu podatku od nieruchomości: 21 067,5 tys. zł (rocznie od 3 242,1 tys. zł do 3 717,9 tys. zł i 867,1 tys. zł w I kwartale 2021 r.),
- opłaty za koncesje 96,9 tys. zł,
- opłata środowiskowa 140,3 tys. zł.

Na koniec lat 2015-2020 nie wystąpiły z tego tytułu zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 331-751, 805-928)

5. W okresie objętym kontrolą Spółka eksploatowała wody podziemne wyłącznie w charakterze wód termalnych do celów grzewczych. Spółka nie prowadziła badań eksploatowanej wody termalnej pod kątem ewentualnego stwierdzenia możliwości jej zakwalifikowania i eksploatowania także jako wody leczniczej. Prezes Zarządu Spółki wskazał, że podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest ciepłownictwo oparte na zastosowaniu wód termalnych do celów grzewczych, oraz że nie jest prowadzona działalność balneologiczna, w związku z czym badanie wody termalnej pod kątem jej właściwości leczniczych było zbędne.

(akta kontroli str. 755-756, 929)

6. Odnosząc się do kwestii barier i utrudnień związanych z uiszczanymi płatnościami publicznoprawnymi oraz możliwych zmian w tym zakresie, Prezes Zarządu Spółki wskazał, na obniżenie stawek podatku od nieruchomości od infrastruktury służącej do wytwarzania i przesyłu ciepła z OZE, wprowadzenie preferencji w postaci odrębnych taryf dla odbiorców ciepła zapewniających wyższe niż standardowo schłodzenie w systemie c.o., wprowadzenie specustawy przesyłowej regulującej przygotowanie i budowę i sieci i przyłączy ciepłowniczych, a także obniżenie stawki podatku VAT na sprzedaż ciepła.

(akta kontroli str. 754)

7. Gmina Poronin oszacowała spadek zużycia paliw kopalnych wskutek ich zastąpienia produkcją ciepła z instalacji geotermalnej na poziomie 401,5 tony rocznie. Miasto Zakopane nie posiadało dokładnych danych dotyczących spadku zużycia paliw kopalnych wskutek zastąpienia ich produkcją ciepła geotermalnego, jednakże na podstawie ilości ciepła sprzedanego przez Geotermię Podhalańską w okresie od maja 2020 r. do kwietnia 2021 r. na terenie Zakopanego oraz jednostkowych wskaźników emisji podczas produkcji ciepła z kotłów węglowych, oszacowało spadek emisji zanieczyszczeń do powietrza, który był równoważny ze spalaniem 13 572 ton węgla. Gminy Szaflary i Biały Dunajec nie posiadały

¹¹⁷ Obliczona jako iloraz rocznych przychodów ze sprzedaży ciepła (w zł) do łącznej wielkości rocznej sprzedaży ciepła (w GJ).

¹¹⁸ Podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych, podatek VAT.

wiedzy na temat spadku zużycia na cele ciepłownicze na ich terenie paliw kopalnych w związku z ich zastąpieniem produkcją ciepła z instalacji geotermalnej¹¹⁹.

(akta kontroli str. 1373-1409)

8. Oprócz ekologicznej formy zaspokajania lokalnych potrzeb ciepłowniczych, funkcjonowanie ciepłowni geotermalnej przyniosło dodatkowe korzyści gminom, na terenie których Geotermia Podhalańska dostarcza ciepło, jednakże w większości przypadków były one trudne do zwymiarowania.

Gmina Szaflary wskazała, że funkcjonowanie ciepłowni geotermalnej przyniosło szereg korzyści. Były one związane głównie z powstaniem na terenie gminy dwóch obiektów rekreacyjnych (basenów geotermalnych), które stały się jej symbolami turystycznymi. Obiekty te poprzez swoją działalność aktywizują zawodowo lokalną społeczność, a ich istnienie przyczynia się do zwiększenia ruchu turystycznego w regionie, promocji gminy i jej rozwoju na wielu płaszczyznach. Dodatkową korzyścią są wpływy do budżetu z tytułu podatków od ww. obiektów, nieruchomości powstałych wokół nich oraz samych odwiertów i ich infrastruktury.

Miasto Zakopane podało, iż zaspokajanie potrzeb ciepłowniczych ciepłem geotermalnym ma istotny wpływ na szeroko rozumianą gospodarkę miasta, na którego markę składają się m.in. walory środowiskowe, w tym jakość powietrza.

Gmina Biały Dunajec wskazała, że funkcjonowanie ciepłowni geotermalnej, oprócz ekologicznej formy zaspokajania potrzeb ciepłowniczych, nie przyniosło dodatkowych korzyści dla gminy. Wyraziła przy tym oczekiwanie, że dalsza współpraca z Geotermią Podhalańską przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego dzięki promocji gminy jako ekologicznej.

Gmina Poronin nie zidentyfikowała dodatkowych korzyści wynikających z budowy sieci geotermalnej na jej terenie¹²⁰.

(akta kontroli str. 1373-1409)

9. Spośród przedsięwzięć realizowanych przez Geotermię Podhalańską w latach 2015-2021 i dofinansowanych środkami zewnętrznymi, zakończone zostały:

- *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza,*
- *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A. (projekt pozostający w trakcie rozliczania końcowego).*

Projekty pn. *Budowa przyłączy i sieci ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz Zwiększenie mocy odnawialnego źródła energii cieplnej PEC Geotermia Podhalańska S.A. poprzez budowę oraz rekonstrukcję odwiertów chłonnych oraz wykonanie infrastruktury towarzyszącej* pozostawały w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 930-933 pliki 12,34, str. 938)

Spośród przedsięwzięć zakończonych, dla projektu pn. *Budowa sieci i przyłączy ciepłowniczych na terenie gminy miasto Zakopane oraz gmin Poronin, Biały Dunajec i Szaflary w celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza* zakładane efekty ekologiczne realizacji zadania obejmujące spadek emisji pyłów PM10 z 10,364 Mg/rok do 0,519 Mg/rok, pyłów PM2,5 z 4,448 Mg/rok do 0,223 Mg/rok, gazów cieplarnianych (CO₂) o 2 783,122 Mg/rok zostały przewidziane do osiągnięcia w ciągu 2021 r.

¹¹⁹ Informacje pozyskano od jednostek nieobjętych kontrolą w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

¹²⁰ Informacje pozyskano od jednostek nieobjętych kontrolą w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

Dla projektu pn. *Rozbudowa systemu geotermalnego w celu zwiększenia mocy odnawialnego źródła energii cieplnej dla PEC Geotermia Podhalańska S.A.* założono efekty realizacji zadania obejmujące:

- dodatkową zdolność wytwarzania energii cieplnej z OZE – 6,713 MWt w 2020 r.,
- liczbę jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE – 1 szt. w 2020 r.
- produkcję energii cieplnej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE – 9593 MWh/rok w 2021 r.,
- szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych (CO₂) – 2378,89 Mg/rok w 2021 r.

(akta kontroli str. 261-271 pliki 36 i 104, str. 1971-1978)

Zakładany wskaźnik produktu został osiągnięty poprzez zwiększenie mocy z odwiertu Bańska PGP-3 o 4,795 MWt, zwiększenie mocy źródła geotermalnego w wyniku montażu 2 wymienników ciepła o 0,959 MWt oraz zwiększenie mocy źródła geotermalnego w wyniku zwiększenia chłonności odwiertu Biały Dunajec PGP-2 o 0,959 MWt.

(akta kontroli str. 1695-1700, 1705-1710)

Dla pozostałych projektów nie upłynął jeszcze termin osiągnięcia ich efektów, bądź pozostawały nadal w toku realizacji.

(akta kontroli str. 1971-1978)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia efekty funkcjonowania ciepłowni geotermalnej. Realizowane projekty dotyczące zagospodarowania ciepła wód termalnych były wykonalne, a za ich realizacją przemawiały korzyści o charakterze społeczno-ekonomicznym, związane z ochroną środowiska i zmniejszeniem emisyjności produkcji ciepła. W wyniku realizacji zakończonych projektów inwestycyjnych osiągnięto zakładane efekty. Realizowana produkcja i sprzedaż ciepła geotermalnego pozwalały na rentowną działalność Spółki, o czym świadczą osiągnięte przez nią w latach 2015-2020 wyniki ekonomiczno-finansowe w postaci corocznie uzyskiwanego zysku ze sprzedaży oraz wskaźniki rentowności netto sprzedaży, płynności bieżącej i płynności szybkiej.

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Ustalenie w procedurach wewnętrznych Spółki mechanizmów ograniczających ryzyko zawarcia umowy lub wypłaty środków na rzecz niewiarygodnych kontrahentów (np. nieuprawnionych do prowadzenia działalności gospodarczej lub wystawiania faktur VAT).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, sierpnia 2021 r.

Kontroler

Andrzej Salwiński
starszy inspektor
kontroli państwowej